

Izhaja vsak petek. Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Rastko Brađaška. Izdaja in tiska časopisno-založna glavni urednik Stane Skrabar. Za tisk odgovarja Franc Zdešar. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorijeva 26, 1000. Posan. Direktor in 10 din. Prilogo. »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500 din, za inozemstvo pa 1000 din ali 3,5 dolar, rač. 65-KB-1-Z-181.

ZA DUH PERILA

Vzpodbuda za uspešnejše izpolnjevanje plana

Kritičen pregled gospodarstva

NI ŠE PREPOZNO, DA ODPRAVIMO NAPAKE IN NADOKNADIMO TO, KAR JE V PRVEM POLLETJU BILO ZAMUJENEGA — NAD UGOTOVLJENIMI POMANKLJIVOSTMI NAJ SE KOLEKTIVI RESNO ZAMISLIJO

V sporazumu z občinskimi komitejem ZK in odborom SZDL je Gospodarski svet ObLO v Postojni dne 15. t. m. sklical sestanek predstavnikov svojih gospodarskih organizacij, na katerem so kritično pregledali izvedbo družbenega plana za I. polletje. Od prisotnih — med njimi je bil republiški poslanec Branko Babič — se je razprave udeležilo 21 govornikov, kar dokazuje, da so izvajanja v poročilu zadela v živo, čeprav je bilo pri nekaterih opaziti težnjo opravičevanja z nevdzdržnimi »razlogi« za slabe uspehe v izvršitvi plana. Vobče pa je podrobna in kritična analiza izvršitve polletnega plana, posebej pa še osvetlitev nerazumevanja in odstopanja od novih gospodarskih smernic, zapustila po sestanku z živahno razpravo vtis, da utegne imeti ta sestanek ugodne posledice. Sam sestanek je bil sklican sicer malo pozno, vendar pa po mnenju večine prisotnih še vedno toliko pravočasno, da bo sedaj s prečiščenimi pojmi o storjenih napakah moč pričakovati v izvajanju zaključnega dela družbenega plana v drugem polletju podvojitve naporov, tako, da bi zamujeno še letos nadoknadili.

Celokupna realizacija proizvodnje in blagovnega prometa, izvzemši kmetijska posestva in privatni sektor, znaša v prvem polletju 44,2% od letnega plana. Po posameznih panogah gospodarstva se izvršitev plana giblje v naslednjih odstotkih: Industrija 46%, gozdarstvo 49,2%, gradbeništvo 30%, promet 29%, trgovina na debelo 44,6%, trgovina na drobno 45,3, gostinstvo 40,5%, obrt 21%, komunalna dejavnost 52,5% in gospodarstvo združenega sektorja 57%.

Iz gornjega je razvidno, da je izvršitev družbenega plana v največjem zaostanku v obrti, prometu in gradbeništvu. Vzroki za to so pri teh panogah deloma objektivnega značaja, čeprav so tudi takšni vzroki, ki niso opravičljivi. Delno opravičljiv je tudi izpad pri gostinstvu, ker je nastopil glavni promet šele v začetnih mesecih drugega polletja.

Posamezni elementi družbenega plana se gibljejo v sledečih odstotkih napram planu: Vrednost realizirane blaga napram planu 44,2%; materialni stroški z 39,4% kaže, o se primerno sliko štednje in krčenja odpadkov; družbeni proizvod, dosežen z 52,6%, na splošno kaže, da so delovni kolektivi v tem pogledu nekoliko izboljšali izkoriščanje materialnih rezerv; plačni sklad je dosežen 49,6%, a dokazuje tendenco naraščanja v vseh panogah gospodarstva. Delovni kolektivi bodo morali vlo-

žiti več truda, da bi se čimveč delovnih mest nagrajevalo po učinku dela in s tem v zvezi izboljšala storilnost.

Nesorazmerje med plačami in doseženo proizvodnjo, s tem v zvezi pa večji prispevek za socialno varovanje, stanovanjski sklad ter davek na plače in še nekatera druga dejstva vplivajo na znižanje dobička gospodarskih organizacij, tako, da je v prvem polletju dosežen samo z 31,4% napram letnemu planu. Največje odstopanje pri realizaciji dobička je pri gradbeništvu,

Hruščev na oddihu v Jugoslaviji

V sredo dopoldne je prispel na zasebni obisk v Jugoslavijo prvi sekretar KP ZSSR Nikita Hruščev. Pri nas bo ostal na oddihu nekaj dni.

še v višji meri pri gostinstvu, do čim ostale panoge prikazujejo realizacijo dobička od 0,7% do 45% napram planu.

Gibanje proizvodnje in blagovnega prometa po posameznih panogah gospodarstva in po podjetjih se kaže takole:

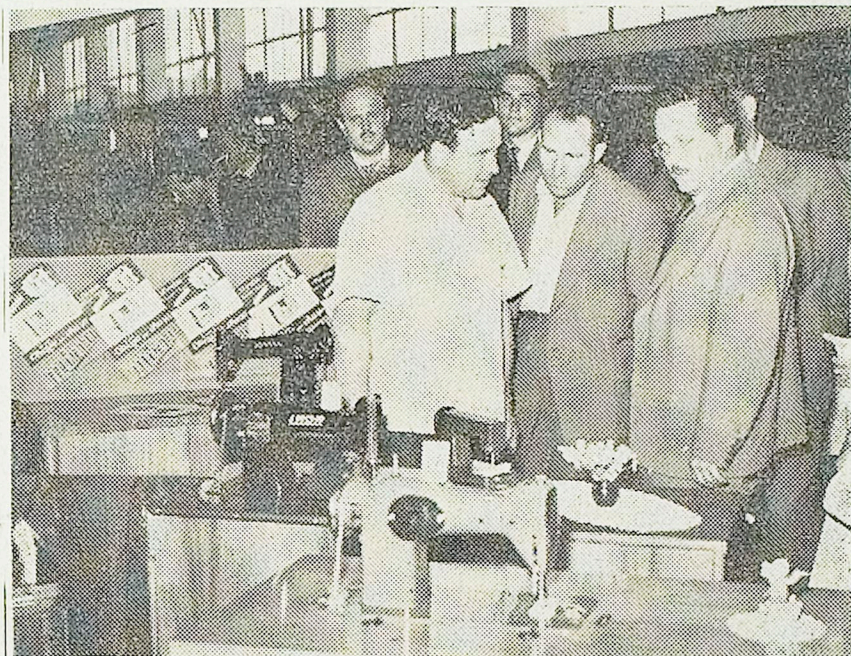
Industrija je v prvem polletju dosegla 46% letnega plana, material-

ni stroški pa so za 3% nižji od realizacije. Mnogo bolj kot proizvodnja pa so narasle plače in to 57,2% ali 11,2% nad proizvodnjo. V najvišji meri se to kaže pri podjetju LIP, kar gre delno na račun odpiranja novih kapacitet (lesne galanterije), kjer je potrebno mnogo več delovne sile kot pri drugih artiklih, manj pa materiala. LIP zaposluje 98 delavcev več kot lani v istem razdobju in to v glavnem nekvalificirane delovne sile, kar je vzlic novim kapacitetam sumljivo visoka številka s posebnim ozirom na nove gospodarske smernice.

Poročilo in razprava sta podrobno osvečila izvrševanje plana po posameznih gospodarskih organizacijah, pri čemer so predvsem poudarili subjektivne vzroke za premajhen uspeh. Tako je bila med drugimi vzroki za nizko proizvodno realizacijo v prvem polletju v (Nadaljevanje na 8. strani)

USPEŠEN RIBJI LOV

Pred dnevi sta ribiški ladji podjetja Riba iz Izole »Deklica« in »Lastovka« ulovili blizu Poreča vsaka po 10 stotov rib v eni sami noči. To je vsekakor zelo velik uspeh, saj znaša jugoslovansko povprečje za eno ribiško ladjo od 4 do 5 ton. Ribiči tega podjetja so pred nedavnim ulovili blizu Poreča tri morske pse.

VELIK USPEH LETOŠNJEGA MEDNARODNEGA ZAGREBSKEGA VELESEJMA

Letošnja jesenska prireditev Zagrebskega velesejma je doživela izreden propagandni in komercialni uspeh. Razstavní prostor se je povečal skoraj dvakratno. Razen doslej že stalnih razstavljalcev so letos na Velesejmu sodelovale tudi vse vzhodne države, ki so po večini zgradile lastne paviljone. Prireditelj je pokazala velik in vsestranski napredek tehnike in znanosti na vseh področjih človeškega ustvarjanja, predvsem pa v gospodarstvu.

Predsednik Tito s soprogo Jovanko in mnogi najvišji državni voditelji so si ogledali razstavne prostore. Naša slika kaže podpredsednika zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja pri ogledovanju razstavljenih predmetov.

Na Velesejmu so razstavljala tudi nekatera podjetja iz našega okraja. Posebno velik komercialni in moralni uspeh je doživela koprška tovarna ščetk »Partizanka«, saj je že v prvih dneh Velesejma sklenila za nad 10 milijonov din kupčij! S tem je opravičila svoj obstoj in bo s podvojenimi naporí celotnega kolektiva gotovo zvoziła v mirnejše vode.

Velik uspeh je doživela še naša tovarna mehaničnih igračk »Mehano-tehnika« iz Izole, nekoliko manj dekanska »Lama«, ki je imela na sejmu občutno konkurenco, dalje hrpeljska Tovarna steklene galanterije, potem Javor iz Pivke in še mnoga druga.

70 let Kmetijske šole na Grmu

Slovensko kmetijsko šolstvo se upravičeno ponaša z bogatimi tradicijami, saj je prav strokovno izobraževanje slovenskega kmeta v preteklih desetletjih krenilo našo kmetijsko proizvodnjo v naprednejši tir. Leta 1873 na Slapu v Vipavski dolini ustanovljena »Vinorejska in sadjarska šola« je bila zbuena v življenje na pobudo tedanjega Kranjskega deželnega zbora. Kmalu pa se je pokazalo, da bi bila nekje sredi Slovenije potrebnejša kmetijska šola s širšim učnim programom, ki bi koristila vsem slovenskim predelom. Zato je bila šola na Slapu v oktobru 1886 priseljena na bivše graščinsko posestvo Grm pri Novem mestu, kjer je kmalu razširila pouk še na poljedelstvo, živinorejo in ostala kmetijska področja.

70 let plodnega udejstvovanja te šole, ki je bila kot popolna nižja kmetijska šola znana zlasti do začetka druge svetovne vojne, se zrcali v lepem številu njenih absolventov in v njihovem koristnem delu pri širjenju naprednega kmetijstva po vsej Sloveniji. Grmska dvoletna, cloletna in dvoletna zimska kmetijska šola je vzgojila v preteklih 70 letih nad 1500 absolventov, ki so v precejšnji meri vplivali na razvoj slovenskega kmetijstva in utirali v njem napredna pota. Kmečki fantje, ki so na Grmu spoznali kmetijske stroje, napredno vinarstvo, sadjarstvo, živinorejo in poljedelstvo, so v mnoge kraje naše ožje domovine prinesli toliko strokovnega znanja in organizacijskih sposobnosti, da sr prav zaradi svojih uspehov in praktičnega dela kmalu zasloveti kot najboljši gospodarji.

Po osvoboditvi je uspehom šole škodovalo večkratno spreminjanje učnih programov, kakor tudi prepogosto menjavanje vodilnega in učnega osebja na šoli. Pred 70-letnico šole pa je okrajni ljudski odbor v Novem mestu sklenil, da vrne šoli nje-

no poslanstvo. Letos so grmsko šolo obnovili, nakupili nova učila, popravili gospodarske objekte in dali posestvu in stavbam spet prijazno lice, ki ga je tudi vojna vihra leta 1944 močno prizadela. V enoletno kmetijsko šolo se je letos že vpisalo 40 kmečkih fantov iz raznih slovenskih krajev, posebej pa bo šola organizirala že to jesen tudi dvoletno zimsko kmetijsko šolo, ki bo trajala od novembra do marca.

Dne 21. oktobra letos bodo na Grmu pri Novem mestu proslavili 70-letnico delovanja šole. V Novo mesto so povabljeni vsi absolventi z Grma, ki bodo imeli ta dan zborovanje, ogled šole in učil, popoldne pa družabno prireditev.

V tednu po 21. oktobru bo v Novem

mestu več kmetijskih zborovanj. Tu se bodo zbrali predavatelji vseh slovenskih kmetijskih šol, za njimi pa živinorejci sivojavega goveda iz vse Slovenije, v Novem mestu bo dvodnevno posvetovanje slovenskih sadjarjev, 26. oktobra popoldne pa bosta zasedala republiška plenuma vinogradnikov in sadjarjev. Na Grmu bo zbor mladih zadružnikov. »Naša vasa« pa bo pred tem izdala posebno številko, posvečeno kmetijski šoli na Grmu.

Vodstvo kmetijske šole na Grmu vabi vse nekdanje absolvente šole, da do konca septembra prijavijo svojo udeležbo na proslavi 21. oktobra, da jim bo po potrebi zagotovilo prehrano in prenočišče. Učenci grmske šole, obiščite Dolenjsko in si oglejte njeno rast ter uspehe! Tg.

Ob proslavi 20-letnice stavke tekstilnih delavcev v Kranju

Stavke so bile šola delavskega razreda

V nedeljo 16. t. m. je bila v Kranju slavnostna proslava 20-letnice velike stavke tekstilcev. Predsednik pripravljalnega odbora Mirko Zlatnar je otvoril slavnostno zborovanje, ki so mu prisostvovali član Izvršnega komiteja CK ZKJ in pokrovitelj proslave Fr. Leskošek, organizacijski sekretar CK ZK Slovenije Vida Tomšičeva, član CK ZKJ Boris Ziherl, podpredsednik Ljudske skupščine LRS Ferdo Kozak, predsednik Gospodarskega odbora republiškega Izvršnega sveta Viktor Avbelj, sekretar Glavnega odbora SZDL Slovenije Franc Kimovec, predsednik Zveze sindikatov Slovenije Janko Rudolf in drugi predstavniki našega javnega in političnega življenja, kakor tudi številni udeleženci iz vseh krajev

Slovenije. Mesto Kranj je bilo v svečanem razpoloženju, odeto v proletarske zastave, po ulicah pa so se razlegale revolucionarne pesmi.

Velikanska množica ljudi na prireditvenem prostoru na Rupi je navdušeno pozdravila pismo maršala Tita udeležencem proslave. Prebral ga je pokrovitelj proslave Franc Leskošek, ki je nato v svojem govoru opisal razvoj tekstilne industrije v stari Jugoslaviji in vlogo tujih kapitalistov, ki so z vsemi silami zatirali tekstilne delavce.

Po govoru tovariša Leskoška so s slavnostnega zborovanja poslali pozdravno brzojavko predsedniku Titu in republiškemu odboru sindikata tekstilnih in usnjarskih delavcev Slovenije.

V našem državnem sekretariatu za zunanje zadeve je bila v ponedeljek zvečer v prisotnosti predsednikov Sukarna in Tita slovesno podpisana indonezijsko-jugoslovanska deklaracija o mednarodnem in medsebojnem sodelovanju obeh prijateljskih dežel po načelih miroljubne in aktivne koeksistence. Podpisala sta jo zunanji minister Abdulgani in državni sekretar Koča Popović.

Spremembe DO SVETU

KP Kitajske je izbojevala odločilno zmago v socialistični preobrazbi dežele. Tako je dejal v svojem referatu na VIII. kongresu KP Kitajske Lio Sao Ci. Največje uspehe so dosegli na področju kmetijstva, obrti, industrije in trgovine. Na Kitajskem so ustanovili v zadnjih štirih letih okrog milijon kmetijskih proizvajalnih združenj, v katere se je vključilo nad 90 odstotkov kmetijskih gospodarstev. Zdaj grade 800 velikih in okrog 700 manjših industrijskih objektov, od teh jih bodo okrog 1000 zgradili do konca petletke. Kitajska je že začela izdelovati kamione, reaktivna letala in opremo za električne centrale, v načrtu pa imajo izgradnjo 4.000 km železnice in 10.000 km glavnih cest.

V razpravi so partijski funkcionarji obravnavali tudi zunanje politične položaje in poudarili, da slovi kitajska zunanja politika na miroljubni koeksistenci med vsemi deželami. Glede Formoze pa so naglasili, da skuša vlada doseči priključitev otoka k matični deželi z miroljubnimi sredstvi.

Pozitivna sprememba v Pakistanu. Tako moremo imenovati izmenjavo predsednikov vlad v tej deželi, ki so jo šele letos formalno razglasili za neodvisno republiko. Novi ministrski predsednik Suhra-
vud je v svojem programu napovedal odločne ukrepe za preskrbo prebivalstva z živili in boj proti korupciji. Naglasil je, da si Pakistan želi dobre odnose z vsemi deželami, zlasti pa z Indijo. Uresničevanje tega programa bo vsakekor pomenilo zlom konzervativnosti na notranje političnem torišču, na področju zunanje politike pa se bo Pakistan bolj uveljavil kot samostojen in aktiven činitelj v Aziji.

Boj proti draginji v Franciji. Sredi tedna ni bilo mogoče v Parizu in okolici dobiti sadja in sočivja in ponekod tudi kruha. Vse tržnice so zaprli, ker so prodajalci začeli dvodnevno stavko v protest proti visokim davkom in majhnim zaslužkom. To je bila spet ena izmed posledic velikega boja, ki se bje čedalje srditeje po vsej deželi proti zvišanju cen in draginji, hkrati z delavskimi zahtevami po zvišanju mezd. Moletova vlada si sicer prizadeva, da bi blokirala ce-

Obisk norveških socialistov v Jugoslaviji

Ta dni je prispela v Jugoslavijo delegacija Delavske partije Norveške. S predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije so imeli že več sestankov. Razvile so se zanimive razprave o vprašanjih notranjega razvoja v obeh deželah, mednarodnega delavskega gibanja in splošnega položaja na svetu. Na podlagi tega so tudi sklenili, da bodo vsako leto skupni sestanki predstavnikov Delavske partije in SZDLJ, na katerih bodo o vnaprej določenih temah izmenjavali svoja mnenja in izkušnje. Prvi sestanek takšne vrste je bil lani v Oslu, zdaj pa so se sestali ugledni politični delavci obeh dežel v našem glavnem mestu.

Obisk v Postojnski jami

Delegacija sovjetskih književnikov, ki se je dlje časa mudila v naši državi, si je v nedeljo dopoldne ogledala Postojnsko jamo. Delegacija je vodil eden najvidnejših sovjetskih književnikov Leonid Leonov. Delegacijo sta spremljala Milan Doković, direktor beograjske Drame in slovenski književnik Ivan Potrč.

Pretekli teden so obiskali Postojnsko jamo tudi člani moskovskega mestnega sovjeta; delegacijo je vodil Nikolij Ivanovič Dobrovnikov. Pred Postojnsko jamo je pozdravil goste podpredsednik OLO Ljubljana Jože Gorjanc in tajnik občinskega ljudskega odbora Postojna Tone Strle. Goste so pozdravili tudi postojnski pionirji, ki so jim poklonili šopke nageljnov.

ČLANI SZDL!

Naročajte, berite in širite svoje glasilo »Slovenski Jadrani«, ki Vas izčrpno obvešča o dogodkih doma in po svetu

ne in zaustavila nadaljnje naraščanje draginje, vendar ji zaenkrat to ni uspelo. Pogajanja med vlado in sindikati se še nadaljujejo. Živiljenjski stroški so se zvišali od začetka leta za 15 do 22 odstotkov. Velike motnje pa so nastopile ob sveski krizi, ko so nekateri trgovci začeli kopičiti velike količine trpežnejših živil in špekulirati z njimi.

Odpor proti rasni diskriminaciji prodira tudi na ameriški Jug. Čeprav morajo kordoni narodne garde ščititi črnske otroke, ki sede prvič z belimi v šolskih klopih, je vendar precej znakov, da število zagovornikov rasnega razlikovanja pada. K temu je nedvomno mnogo pripomoglo pozitivno stališče voditeljev demokratske in republikanske stranke in odločnost sodišč, da z oboroženo silo podpro zakonite pravice črncev. Rasno razlikovanje na ameriškem jugu so odpravili letos v 723 šolskih okrožjih, to je v 186 več kot lani. Res je sicer, da morajo črnski otroci in njihovi starši preboleti mnogo žalitev, ker zaslepljene množice »rasno zavednih« belih demonstrantov izbirajo vsa sredstva, da bi uveljavile ločeno šolanje belih in črnih otrok. Toda črnici so se odločili do kraja izvajati pravice, za katere jamči ustava. Mnogi starši so namreč pripeljali v šolo otroke vzlic vsem grožnjam in ustrahovanju.

POCASTITEV SPOMINA BAZOVISKIH ZRTEV. Kot vsako leto so tudi letos na tržaškem počastili spomin bazoviških žrtev ob spomeniku, kjer so fašistične svinčenke usmratile Bidovca, Miloša, Marušiča in

S seje sveta za promet OLO Koper

Spremembe ob koncu sezone

V ponedeljek je bila v Kopru seja okrajnega sveta za cestni promet. Razpravljali so o ukinjivih in vzpostavitvah nekaterih avtobusnih prog izven sezone. Tako je večeraj avtobusno podjetje SAP iz Ljubljane ukinilo s Koprom dve progi: ob 5 zjutraj in ob 19. uri. Nedeljska povratna proga Ljubljana—Koper pa ostane nespremenjena. Po potrebi bo lahko imelo podjetje SAP še dopolnilno progo ob 8 zjutraj. V kratkem bo vzpostavilo to podjetje še eno redno progo s Trstom, tako da bo precej olajšano potovanje potnikov iz Sežane in bližnjih krajev. Avtobus bo vozil trikrat tedensko: ob torkih, četr-

Po neuspeli akciji, ki je sledila prvi londonski konferenci po tem vprašanju, pripravljajo zdaj zahodne velesile novo, prav tako londonsko konferenco, na kateri naj bi se 18 povabljenih dežel sporazumelo za ustanovitev »Združenja koristnikov Sueškega prekopca«. Tako je vsaj želja, ko že ne more biti zapoved, Anglije in Francije — vprašanje pa je, kakšen bo odziv. Dejstvo je namreč, da bi bilo tako združenje neposredno naperjeno proti suverenim pravicam Egipta in že zdaj grozi z vojaškimi akcijami za zaščito konvojov novo ustanovljenega združenja za plovbo po Suez. Zato je nekaj

Slovo od predsednika indonezijske republike dr. Sukarna

Po 6-dnevem obisku v Jugoslaviji dr. Sukarno odpotoval v Avstrijo

V sredo zjutraj je predsednik republike Indonezije dr. Ahmed Sukarno po šestdnevem bivanju v Jugoslaviji odpotoval iz Beograda v Avstrijo. Na zemunskem letališču so se od visokega gosta poslovili predsednik Tito in drugi jugoslovanski državniiki.

Pomen razgovorov, ki so jih imeli državniiki Indonezije in Jugoslavije, je v popolnem sporazumu o stališču do dogajanj v svetu in sodobnih problemov. Obe državi se zavzemata za reševanje problemov

delegatov že vnaprej izjavilo, da so proti vsaki vojaški intervenciji in samo za miroljubno rešitev spora (Iran, Pakistan, skandinavske dežele).

V pomanjkanju drugih sredstev skušajo zahodnjaki povzročiti motnje v plovi po Sueškem prekopu s tem, da so pregovorili nad polovico vseh ladijskih pilotov za vožnjo po kanalu, da so zapustili službo. Vendar pa s tem niso dosegli ničesar, ker so na njihovo mesto takoj stopili drugi. Na prošnjo egiptovske vlade je med njimi tudi nekaj Jugoslovancev.

Trije zahodni zunanji ministri zdaj točneje proučujejo načrt »boj-

kota Suez«, ki ga v praksi že izvajajo — to je plovlba okoli Afrike. S tem je vožnja sicer precej podaljšana, vendar pa Angleži niso preveč na izgubi, ker imajo v rokah pomorsko oporišče Captown na skrajnem jugu rta Dobre nade, razen tega pa so Američani za kritje tako nastale izgube odobrili pomoč 500 milijonov dolarjev.

Na novo konferenco med mnogimi nepovabljenimi državami tudi Indija ni dobila povabila, vendar pa je bil prav te dni prisoten v Londonu indijski »leteči« veleposlanik Krišna Menon, ki se je pred tem razgovarjal z Naserjem v Egiptu. Vsekakor so tudi sile miru odločno na delu in bo vojnim hujškam težko uspelo zanetiti vojni požar.

Naše stališče do tega vprašanja je jasno in je bilo ponovno odločno poudarjeno v skupni izjavi indonezijskega predsednika dr. Sukarna in predsednika Tita ta teden.

Vnebojvestah

WASHINGTON — ZDA so pripravljene posoditi zahodnim evropskim deželam 500 milijonov dolarjev kot povračilo stroškov, če ladje teh držav ne bi več uporabljale Sueškega prekopca. Posojilo bo dala izvozno-uvozna banka. Potrebnovala ga bodo predvsem Francija, Velika Britanija in Italija.

LONDON — V London je prispela delegacija kitajskega inštituta za mednarodno politiko. Člani delegacije so prišli na povabilo britanskega združenja za ZN in bodo ostali v Londonu teden dni.

KAIRO — Za urjenje egiptovskih letalcev bodo v bodoče uporabljali samo sovjetska letala »Jak«. Tako so se odločili zato, ker bo dobil Egipt v kratkem sovjetska reaktivna letala te znamke.

NEW DELHI — Poplave in nalivi v severni Indiji so uničili pridelke in bivališča nad 500 tisoč ljudem. Železniški promet na progi New Delhi—Kalkuta je prekinjen.

EDINBURGH — Na zasedanju 12. kongresa mednarodne organizacije za letalski promet (IATA) je glavni ravnatelj dejal, da bodo letalske družbe v kratkem dale v promet 200 do 300 reaktivnih potniških letal.

PEKING — V Pekingu se je pričel osmi kongres KP Kitajske. Odprl ga je Mao Ce Tung, ki je poudaril, da je zdaj položaj za razvoj kitajske države veliko ugodnejši kot kdajkoli doslej.

PORT SAID — Poročajo, da je semkaj prispelo 25 sovjetskih pilotov za Sueški prekop. V kratkem pričakujejo še prihod pilotov iz drugih držav. Te dni je odpotovala tudi prva skupina jugoslovanskih pilotov.

ANDOLA — V teh krajih stakajo rudarji, zaposleni v bakrenih rudnikih. Oblasti so proglasile izredno stanje in zaprle okrog 70 delavcev. Več kot 100 britanskih vojakov patrolirajo v bojnem redu po mestu.

MOSKVA — V Džakarti je bil sklenjen sporazum o gospodarskem in tehničnem sodelovanju med SZ in Indonezijo. Sovjetski strokovnjaki bodo pomagali graditi industrijska podjetja v Indoneziji, indonezijski delavci pa se bodo strokovno šolali v SSSR. Dosežen je bil tudi sporazum o uporabi atomske energije v mirnodobne namene.

Prvi jugoslovanski eksportni sejem v Ljubljana

Od 29. septembra do 7. oktobra letos bo v Ljubljani prvi jugoslovanski eksportni sejem. To bo zelo pomembna gospodarska prireditel, kakor za domače proizvajalce in izvoznike, tako in še bolj za tuje kupce-uvoznike jugoslovanskega blaga. Domači proizvajalci izvoznega blaga bodo ob tej priložnosti po panogah razstavili svoje kvalitativne proizvode, tako da bodo tuji kupci imeli edinstveno priložnost, da si v enem kraju in na enem prostoru hkrati ogledajo ves bogati asortiment jugoslovanskega izvoznega blaga ter se prepričajo o njegovi kvaliteti.

Tržaške novice

Valentiča. Domačini so tiste dni še posebno uredili in počistili prostor okoli spomenika. Proslavo je organiziral skupen »Odbor za proslavo bazoviških mučnikov.«

POVECAN DAVCNI PRITISK ZA 400 MILIJONOV. Na eni izmed prihodnjih sej tržaškega občinskega sveta bodo razpravljali tudi o zakonu o lokalnih financah. Gre za tako imenovani zakon št. 703, ki je v italijanski republik v veljavi že iz leta 1952, od maja letos pa je raztegnjen tudi na tržaško področje. To je zakon, ki bo zvišal občinske dohodke, tako da bo zvečal davčni pritisk. Vsak prebivalec bo moral plačevati povprečno 7.700 lir namesto dosedanjih 6.507.

DELAVCI STAVKAJO ZE VEC DNI. Delavci pri podjetju DILFI so stopili v stavko že prejšnji petek popoldne v znak protesta proti odklonilnemu stališču ravnateljstva do njihovih zahtev. Stavka še traja, zainteresirani krogi pa širijo po mestu govorice, češ, da bi se podjetje znašlo v hudih stiskah, če bi sprejelo delavske zahteve. Te govorice širijo z namenom, da bi hujškali javno mnenje proti delavcem podjetja DILFI.

NAŠ ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR

Vprašanje nafte s Srednjega vzhoda

Za samim sveskim problemom se nedvomno skriva drugo, nič manj resnejše vprašanje, ki je v mnogem izvir tiste hude zaskrbljenosti, nerazumevanja, ki se izraža v stališčih zahodnih sil. To je vprašanje petroleja s Srednjega Vzhoda.

Pokrajine, ki imajo največje svetovno bogastvo v nafti in ki so bile dolgo območja neoviranega in cvetočega zahodnega vpliva, postajajo vse bolj nemirne. Arabski narodi, ki tam živijo, v kolikor bolj dozorevajo in postajajo nacionalno zavedni, toliko teže prenašajo to, da se jim tuji vmešavajo v notranje zadeve in da jim odvzemajo tisto, kar je v njihovem nacionalnem bogastvu najbolj dragoceno, kar pa bi v drugačnih pogojih, če bi vse to postalo njihova lastnina, lahko postalo osnovno za njihov močan ekonomski razcvet. Za Zahod se prav to postavlja enako ostra ne le zato, ker je Srednji Vzhod med njegovimi viri moči in bogastva — ta pa je eden najvažnejših! — temveč tudi zato, kar je nafta s Srednjega Vzhoda sploh med pogoji njegovega obstanka. Za primere: v letu 1955 je Francija uvozila s Srednjega Vzhoda 22 milijonov ton nafte, kar predstavlja 93% njene skupne nacionalne potrošnje. Z drugo besedo, od vsakih deset litrov bencina, kupljenih v Franciji, prihaja 9,3 l s Srednjega Vzhoda. Sploh predstavlja

Srednji Vzhod v svetovnem merilu 21% obče proizvodnje nafte, saj jo je leta dal v letu 1955 nekaj več kot 162 milijonov ton. Razen tega pa imamo še to dejstvo, da se ostali viri nafte po svetu počasi sušijo, vtem ko na Srednjem Vzhodu pravzaprav niso niti načeti, saj odpade po skupnih ugotovitvah svetovnih rezerv nafte na Srednji Vzhod kar 73%.

Drugi aspekt celotnega problema — trenutno manj važen, zasenčen s skupnimi skrmi, ki pa vendarle obstaja — je v rivaliteti med Anglijo in ZDA. Znotraj te »tipe bitke« prileenjajo v zadnjem času igrati vse pomembnejšo vlogo posamezne arabske dežele, ki iščejo v izkoriščanju teh medkapitalističnih nasprotij pota za uresničenje svojih teženj.

Do 1. 1928 je bil Srednji Vzhod izključno področje angleškega vpliva, odtlej dalje pa je z vztrajnim nakupovanjem delnic petrolejskih družb začel prodirati semkaj tudi ameriški kapital, tako da sedaj ZDA kontrolirajo že 60% petrolejskih nahajališč na Srednjem Vzhodu, vtem ko odpade na Anglijo danes vsega le še 30%.

V tej tihi bitki za petrolej Amerika ni sedela prekrizanih rok. Med drugim je zgradila ogromen naftovod skozi puščavo, ki povezuje Bahrein s Saldom v Libanonu, ostvarjajo pa se še drugi projekti. ZDA so posebno

zaprile oči na Gusarsko obalo v Perzijskem zalivu in na principat Oman, kjer so angleški raziskovalci odkrili pomembna nova nahajališča. Resno krizo v tej rivaliteti je izzval primer oaze Burajmi, severno od Omana.

Ko so v bližini te oaze, pri Fihadu, odkrili nova nahajališča nafte in ko so strokovnjaki ugotovili, da se leta raztezajo tudi čez ozemlje oaze Burajmi, je Saudova Arabija postavila vprašanje svojih teritorialnih revandikacij ne samo glede na to oazo, temveč sploh glede na principate in države vzdolž Perzijskega zaliva. L. 1953 pa je Saudova Arabija razširila svojo oblast tudi nad oazo Burajmi, dokazujoč, da je to ostvaritev njenih legitimnih pravic. V ozadju vse te akcije je stala Arabsko-ameriška petrolejska družba »Aramco«. Približno pred letom dni je zavzel sultan Muskata ves principat Omama in oazo Burajmi. Njegove enote so oborožili Angleži, akcije pa se je udeležila tudi »pustinjaška policija«, ki jo je bil organiziral Glub Paša. Jmo je, da so za vso to akcijo stali Angleži. V tem pa se je — v borbi dveh rivalov — sedaj pojavila še arabska dežela, ki teži k neodvisnosti in ki v povezavi z Egiptom zahteva ostvaritev svojih pravic, kar pa seveda rine London in Washington v vse bolj neugoden položaj.

(Po JUGOPRESU)

Kako izvajajo družbeni plan v občini Pivka

ZAPOZNELO IZPOLNJEVANJE OBVEZNOSTI

Pred nedavnim je imel Občinski ljudski odbor Pivka že svojo 13. sejo. Iz razčlenitve o izpolnjevanju družbenega plana v letu 1956 in iz razprave po tem vprašanju povzemamo nekaj vsebine.

Občina Pivka sestavlja 33 vasi. Njena površina znaša 274 kvadratne kilometre in predstavlja 14,1% celotne površine koprškega okraja. Občina ima 8973 prebivalcev ali 8,7% od skupnega števila ljudi v koprskem okraju.

V letošnjem letu je zaposlenih v gospodarskih organizacijah pivške občine 702 ljudi, ne da bi šteli zvrstni tisti, ki so zaposleni v gradbeništvu, JŽ in PTT. Število zaposlenih se je letos zmanjšalo za kake 4 odstotke in to predvsem na račun modernizacije proizvodnje v nekaterih podjetjih.

Občinski družbeni plan za letošnje leto določa, da morajo gospodarske organizacije ustvariti za 47.972.000 dinarjev večjo realizacijo, kot pa v letu 1955. Realizacija v prvem polletju se je vsekakor dvignila, to je moč opaziti; v letu 1955 je bil v prvem polletju letni družbeni plan izvršen s 45,69%, letos pa 46,43% ali 92,86% polletnega plana.

Izpadi so bili pri vseh gospodarskih organizacijah razen pri industrijskem podjetju Tovarne vezanih plošč in furnirjev Javor v Pivki, kmetijski zadrugi Bač, trgovini »Primož« v Pivki in obrtni krojaški delavnici v Pivki. Najboljše podjetje v prvem polletju letošnjega leta je bila Tovarna vezanih plošč in furnirjev Javor, ki je realiziralo polletni plan za 53,9% ali za 25 milijonov več kakor lani v istem razdobju. Najslabše pa je bilo grosistično podjetje »Kovinar«, ki je ustvarilo svoj plan v prvem polletju za 36%. Porast proizvodnje se je pokazal letos tudi pri kmetijskih zadrugah. KZ Bač je v letošnjem prvem polletju izpolnila plan 50 odstotno, medtem ko ga je lansko leto izpolnila le 47%. KZ Pivka ga je izpolnila v letošnjem letu 41%, lani 37%, KZ Košana letos s 36%, lani s 30%,

KZ Dolane letos 44%, lani z 20%. Tudi v trgovini je izpolnitev plana letos večja od lanskega leta. Najbolje ga je realizirala trgovina »Javornik« letos za 44%, lani za 37%. Podobna slika je tudi v gostinstvu; čeprav se je povečal plan v primeri z lanskim letom za 5.900.000, so ga realizirali za 4,87% več napram istemu obdobju lanskega leta. Kljub temu pa finančno stanje pri teh podjetjih ni zadovoljivo. Občinski ljudski odbor je moral izdati pred kratkim gostinskemu podjetju »Jelen« garancijsko izjavo za znesek 580.000 dinarjev, kljub temu, da je izpolnilo letni plan v prvem polletju za 58%. Nedvomno je pripeljalo do tega nepravilno gospodarjenje.

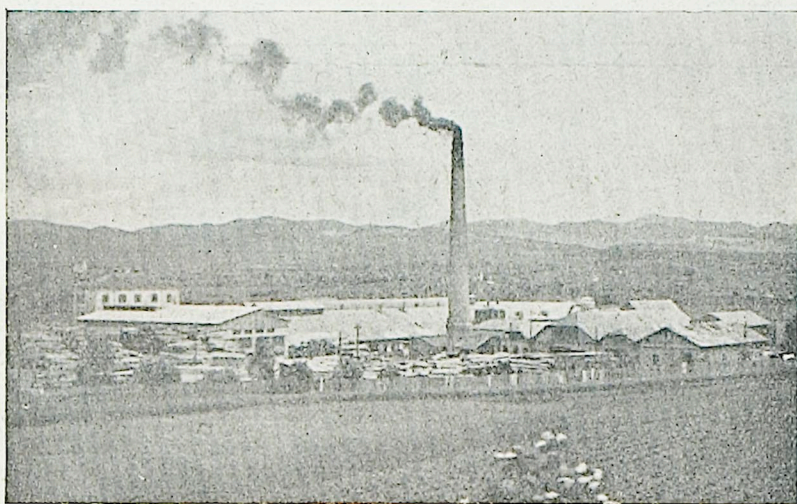
Po strokah se kaže, da plan in realizacija takole:

	plan 1956	realizacija 1956
industrija	707.343.000	375.499.000
kmetijstvo	269.400.000	113.126.000
trgovina	490.119.000	191.741.000
gostinstvo	50.900.000	23.857.000
obrti	1.462.000	983.000
ostalo	9.593.000	4.761.000
skupaj	1.528.816.000	709.967.000
v letu 1955	1.480.844.000	676.739.000

Vse za prvo polletje. Kljub temu, da je realizacija družbenega plana v glavnem pri vseh podjetjih večja od lanskega leta, je dotok sredstev družbeni skupnosti skrajno nizek. Občina Pivka bi morala v letošnjem letu po proračunu ustvariti 51.300.000 dinarjev dohodkov in prav toliko izdatkov. Iz gospodarstva bi morala prejeti 22.266.000 dinarjev, od prebivalstva pa 29.034.000 dinarjev. V prvem polletju je pa prejela od gospodarstva 5.438.000 dinarjev, od prebivalstva pa 11.506.000 dinarjev. Zato ni nič čudnega, da je občinski ljudski odbor v finančnih težavah in da se je že primerilo, da ni mogel poravnati računa bolnicam za vse tiste, ki imajo zagotovljeno brezplačno zdravljenje in ki jih je po zakonu dolžan plačati. Če se je hotel izogniti tem težavam, je moral pri NB najeti kredit. Menimo, da za takšno stanje

ni odgovoren zgolj ljudski odbor, pač pa tudi podjetja, ki na kakršenkoli način prikrivajo svoje finančno stanje. Nerazumljiv je tudi način poslovanja pri nekaterih podjetjih v Pivki, ki so v polletni bilanci prikazala, da nimajo niti dobička niti izgube. Če jih vprašate, kako je do tega prišlo, vam rade volje odgovorijo, da je to odvisno od kalkulacije. Ne povedo pa, za koliko odstotkov so se povečali materialni in osebni izdatki v letošnjem polletju nasproti lanskemu. Vprašanje pa je, če znajo ljudje v teh podjetjih vsak primer vedno tako dobro skalkulirati.

J.

Pogled na tovarniške objekte Javor v Pivki

Za naše kmetovalce in sadjarje

Obnova vinogradov v Istri

ZELO RENTABILNA PANOGA NAŠEGA GOSPODARSTVA — PRIDELOVALNI STROŠKI SE OB STARANJU VINOGRADOV ORČUTNO VEČAJO — NAŠE VINOGRADNIŠTVO PREŽIVLJA 7000 LJUDI — ŽE SEDAJ JE TREBA PLANIRATI POTREBNA SREDSTVA ZA TEDAJ, KO BODO KOLIČKAJ DOSEGLJIVA

V Istri je vinogradništvo zelo razvito. Površina zemljišča zasedana z vinsko trto pokriva površino od okrog 2.700 ha. Na tej površini raste okroglo 13 milijonov trt. Vrednost kapitala vloženega v te vinograde smemo računati na 1 milijardo 600 milijonov dinarjev. Ta kapital daje vsako leto povprečno 13 milijonov kilogramov grozdja vrednega okrog 585 milijonov dinarjev. Za vzdrževanje teh nasadov kot proizvodnega obrata je potrebno letno okrog 6 milijonov delovnih ur. Za izvršeno delo plača vinogradništvo letno okrog 300 mil. din. Vinogradništvo smemo torej smatrati za velik obrat, ki najbolj zaposli delovnega človeka na vasi, koder pač trta raste. Če računamo, da vinogradništvo Slove Istre daje stalni zaslužek 2.300 delavcem v tem kraju. Ta delavec vzdržuje s tem zaslužkom poleg sebe še povprečno po dva člana družine, ki sta dela nezmogoča. Tako vidimo, da vinogradništvo Slovenske Istre vzdržuje redno poleg 2.300 aktivnih še 4.600 otrok in dela nezmogočnih ljudi. Pomeni torej, da vinogradništvo krepko pomaga reševati socialno vprašanje manj rodnih in hribovitih krajev Istre. Vinogradništvo je torej najaktualnejši faktor, ki rešuje gospodarske in socialne probleme tistega dela Istre, kjer so baš ti problemi najbolj ostri. Z nazadovanjem te proizvodnje bi se moral velik del ljudstva izseliti.

Vino in deloma žganje kot druga faza vinogradniške proizvodnje nudijo zaposlitev mnogim v gostinstvu in turizmu.

VINOGRAD DAJE V ENEM LETU TOLIKO, KOLIKOR GOZD V 200 LETIH

Največja prednost vinogradništva je v tem, da vinska trta lahko uspeva tam, kjer druge kulture ne bi mogle uspevati. Vinska trta dobro uspeva v relativno slabih in sušnih tleh in na strmih legah. Pomeni, da z vinsko trto izkoristimo tla, ki bi bila primerna kvečjemu za slab gozd ali pašnik.

Ker mu je gorelo pod nogami

na vrat na nos čez mejo

V nedeljo ponoči je Albert Ravallio iz Trsta poplaval v hotelu Triglav v Kopru. Pravzaprav je bil Ravallio doma iz Smarje pri Kopru, leta 1951 pa je prebegnil v Trst. Priznana mu je bila opcija in zdaj je možak večkrat prihajal s svojo Vespo v Koper. Svoje protijugoslovansko mišljenje pa je še vedno bolj ali manj jasno izpovedoval in tudi sicer sodeloval s tržaškimi iredentisti. Svojo ilegalno dejavnost je pokazal tudi v povezovanju z nekaterimi ljudmi iz našega področja in sodeloval pri ilegalnem prevažanju beguncev čez mejo.

Tako je v nedeljo v Kopru naložil na Vespo takega ilegalca, ki mu je že gorelo pod nogami, ker je bil zaradi svojih napak že nekaj časa sumljiv oragnom javne varnosti, in ga zapeljal na obmejni prehod pri

Dohodki gozda ali pašnika daleč zaostajajo za dohodki vinograda. Srednji gozd nam more dati v 50 letih rasti le okrog 80 m³ lesa od tega 12 m³ tehničnega lesa po 2000 din in 68 m³ drv po 500 din. To predstavlja vrednost od 58.000 din. V istem času more dati vinograd 275 ton grozdja vrednega preko 12 milijonov dinarjev. Paša bi mogla v najboljšem primeru dati v 50 letih krmo, vredno pol milijona dinarjev.

Vinograd more torej dati v enem letu na isti površini toliko, kolikor more dati pašnik v 25 letih ali toliko, kolikor more dati gozd v 200 letih po sedanjih cenah.

VINOGRAD POTREBUJE CELEGA ČLOVEKA

Vinogradništvo zahteva veliko dela in dosti strokovnega znanja. Zato pravi vipavski pregovor, da potrebuje vinograd le eno senco, to je senco človeka. V zvezi s strokovnim znanjem pa pravijo vinogradniki na goriškem, da trta »na škarjah rodi«. 1,18 ha, to je 1.800 m², vinogradniške površine daje enemu človeku dovolj zaposlitve za celo leto.

Naša odkupna podjetja bodo ob trgatvi plačevala dekagram sladkorja v kilogram navadnega grozdja po dva dinarja, pri kakovostnem grozdju po 2,30 din in pri refošku po 2,60 din. S tako prodajo grozdja

računamo, da moremo kriti povprečno vse letne stroške pridelovanja grozdja. Po odbitku vseh mogočih izdatkov ostane vinogradniku vsota, ki predstavlja plačilo za njegovo delo. Iz kalkulacij razvidimo, da naš kmetovalec z delom na svojem vinogradniškem obratu zasluži povprečno dnevno od 500 din. To plačilo dela je pri posameznih vinogradnikih različno. Tam, kjer vinogradnik pridelava več sladkorja na določeni površini, tam bo plačilo večje. Tudi tam, kjer je kakovost grozdja boljša, bo plačilo za delo večje. Poleg tega bo dnevna višina pri vinogradniku, ki more na isti površini uporabiti manj delovnih dni pri večjem pridelku. Najboljše nam bo vinograd plačeval delo, če vplivamo na povečanje rodovitnosti. Povprečno moremo računati, da nam dajejo naši vinogradi 5500 kg grozdja na leto. Pri mladem in krepkem vinogradu moramo postaviti letno normo povprečne rodovitnosti na 10.000 kg. Tak mlad, krepak in rodovit vinograd plačuje visoko dnevno, ki je preko 100% višja od povprečne sedanje dnevnice, ki nam jih plačujejo naši stari in izčrpani vinogradi. Zato: če hočemo dvigniti standard na vasi in preprečiti emigracijo iz hribovitih delov vinorodne Istre, moramo brezpogojno posvetiti vso skrb obnovi vinogradov.

A. Flego

Ker mu je gorelo pod nogami —

PRIZADEVANJE za politično in strokovno izobrazbo delavcev

Pred kratkim se je sestalo v Kopru predsedstvo občinskega sindikalnega sveta. Razpravljali so o programu za ekonomsko vzgojo delavcev in nameščencev. Po tem programu naj bi v letošnji zimski sezoni nadaljevali s tečajji za zdravstveno prosvetljanje v tovarnah

Erma — Smarje in Lama — Dekani, ki sta imeli lani precejšen uspeh. V Kopru nameravajo organizirati tečaj, v katerega nameravajo pritegniti predvsem delavsko mladino iz tovarn De Langlade in Partizanka. Cimprej nameravajo sklicati tudi občni zbor Kluba proizvajalcev, preko katerega naj bi se naši delavci politično in ekonomsko vzgajali. V okviru Kluba proizvajalcev bi bila tudi zanimiva poljudno-znanstvena predavanja v obliki Delavske univerze. Redni tečajji bodo obvezni za vse člane delavskih svetov in upravnih odborov, kakor tudi izvršnih odborov sindikalnih podružnic. Vsak tečaj bi obsegal 12 do 14 rednih predavanj in bi trajal približno šest tednov. Vsi večji kolektivi, kot Slavnik, Tomos, Lama in drugi, pa bodo lahko po programu osnovali tečaje tudi sami, s predavatelji jim bo pa po potrebi pomagal občinski sindikalni svet. V septembru bodo izvedli med članstvom široko akcijo za vpis v sindikalni abonma GSP, da bi se tako čimvečje število delavcev in službenecv kulturno izobraževalo tudi na ta način. V septembru in oktobru nameravajo pričeti tudi s pripravi na občne zbornice sindikalnih podružnic.

TEDENI DNI PO Jugoslaviji

ZA POPRAVILO BOHINJSKO-POSOSKE ŽELEZNICE OD JESEN DO REPENTABORA so letos nakazali 98 milijonov dinarjev. Ze prejšnji mesec so začeli popravljati 5 km proge na odseku Bohinjska Bistrica—Nomenj, kjer zamenjujejo stare železniške tračnice in gramozne grede. Med Anhomim in Kanalom bodo popravili dva manjša železniška mostova in več drugih del. Uredili bodo tudi vodna črpalnica za lokomotive v Mostu na Soči, Novi Gorici in Stanjelu. Za redno vzdrževanje proge je določeno okoli 78 milijonov dinarjev.

LETOS SO NABRALI V TRNOVSKEM GOZDU MNOGO MALIN, saj so jih v zbiralnicah kmetijske zadruge Trnovo v enem samem tednu odkupili 13 ton. Na področju kmetijske zadruge Predmeja z zbirnimi podružnicami na Predmeji, Cavnu in Lazni pa so odkupili nad 40 ton malin. Pravijo, da je v Trnovskem gozdu nabiralo maline dnevno okrog 600 ljudi.

Posebna jugoslovanska delegacija je v Budimpešti podpisala **SPORAZUM O NABAVI OPREME ZA JUGOSLOVANSKA POMORSKA IN REČNA PRISTANIŠČA**. Iz Madžarske bodo prejeli po tem sporazumu 40 modernih mostnih in plovnih dvigal in žerjavov.

RAZDELJEVANJE SREDSTEV ZA POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA. Na seji upravnega odbora Zveze kmetijsko-gospodarskih zbornic FLRJ v Zagrebu so razpravljali o problemih, ki so v zvezi z razdelitvijo sredstev zveznega sklada za pospeševanje kmetijstva v letu 1956. Letošnja sredstva, približno milijarda dinarjev, so v glavnem namenjena za pospeševanje živinoreje in poljedelstva, kakor tudi za izboljšanje mehanizacije. Razpravljali so tudi o nagrajevanju živine na kmetijskih sejnih.

Na pobudo Zvezne komisije za jedrsko energijo v Beogradu je bilo te dni **POSVETOVANJE O UPORABI JEDRSKE ENERGIJE V NAŠEM GOSPODARSTVU**. Sodelovalo je okrog 250 inženirjev in tehnikov, ki so v svojih referatih in razpravi zajeli osnovne probleme s področja jedrske energije v zvezi s konstrukcijo reaktorjev, jedrskih central in gospodarsko-energetskim vključevanjem teh central v sistem preskrbe z električno energijo.

Po pooblastilu Zveznega izvršnega sveta in v sporazumu z Narodno banko je generalni direktor PTT izdal sklep, da bodo vse pošte v državi s 1. oktobrom **ZACELE SPREJEMATI TUDI HRANILNE VLOGE**.

Zelo mnogo nove obdelovalne zemlje bodo pridobili z **MELIORACIJSKIMI DELI NA PODROČJU MAKARSKO**. Za izvedbo teh del so dobili posojilo v znesku več kot milijardo dinarjev. Najobsežnejša dela izvajajo na območju Neretvanskega in Vrbovskega polja, v Imotskem polju in v neretvanskih močvirjih.

LETOS SE JE PRI NAS ZELO ZGODAJ ZAČELA ŽETEV RIZA. Te dni so ga že začeli žeti na kmetijskem posestvu Iskra blizu Čuprije, razen tega pa so začeli žeti riž tudi mnoge druge zadruge po bližnjih vaseh. Na vsem tistem področju je z rižem posejanih kakih 2500 ha zemlje in menijo, da bo letošnja žetev dala okoli 13 milijonov kg riža.

Traso **NORMALNOTIRNE ŽELEZNISKE PROGE OD SARAJEVA DO MOSTARJA** bodo zaznamovali še letos. Pri izdelavi idejnih projektov so se strokovnjaki najdlje zadržali na odseku proge čez Ivan planino. Najprej bodo zgradili sektor Sarajevo—Ploče, dolg 185 km.

Od 17. do 29. septembra je na Reki **MEDNARODNI SEMINAR ZA EKONOMISTE TER SINDIKALNE IN DRUGE FUNKCIONARJE**. Seminar organizirata Nacionalna komisija za UNESCO in Centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije. Razen Jugoslovanov sodeluje še 30 udeležencev iz 14 evropskih in drugih držav. Na seminarju razpravljajo o vlogi in o metodah ekonomske izobrazbe delavcev.

NOVA TEKSTILNA TOVARNA BACA V PODBRDU bo letno potrebovala za svoje izdelke približno 6000 stotov volne. Vodstvo podjetja bo skušalo nabaviti vso potrebno volno na Tolminkem. V ta namen bo treba povečati možnosti za rejo ovac in izboljšati pasmo.

DRUŠTVO UPOKOJENCEV LRS na posebni konferenci sprejelo predloge članov društva k osnutku novega pokojninskega zakona. Predloge bodo izročili pristojnim forumom v proučitev in upoštevanje.

Kako so poslovale naše zadruge v prvem polletju

Kako so poslovale naše zadruge v prvem polletju

Pretekli teden se je sestal v Koprju upravni odbor Okrajne zadrugne zveze, da bi pregledal delo zadruge na svojem območju v prvem polletju letošnjega leta. Predvsem so člani ugotovili, da je število gospodarstev, ki so se vnovič včlanili v zadruge, naraslo od lanskega leta za 490, tako da je sedaj včlanjenih na območju Okrajne zadrugne zveze 7.246 od skupno 12.487 kmečkih gospodarstev. Čeprav je stanje članstva, zlasti na Koprskem, precej neurejeno, vendar se je v prvem polletju na novo včlanilo 626 oseb, tako da je bilo 30. junija t. l. 9.737 članov.

V polletnem poročilu je upravni odbor ugotovil, da večina zadrug še ne razume vloge hranilno kreditne službe in velikih koristi, ki jih imajo od nje tako posamezni zadrugniki kakor tudi zadruge. Sicer je število vlagateljev naraslo, toda vloge so se zmanjšale. To dej-

stvo je treba pripisati predvsem slabi letini, ker so zadrugniki dvigali denarna sredstva za kritje svojih tekočih potreb.

Namenski skladi so 30. junija 1956 znašali skupno 212.163.872 din, iz katerih so zadruge izkoristile v prvem polletju nad 39 milijonov in pol dinarjev za razne investicije. Boleča točka zadrug pa so še vedno primanjkljaji, ki se iz leta v leto večajo. To je treba predvsem pripisati nezadostnemu številu kadrov pri zadrugah in še ti, ki jih zadruge imajo, ni dovolj strokovno usposobljen. Poudarili so kot zelo nujno, da naj zadruge skrbijo za mlad kvalificiran naraščaj kakor tudi za pravilno in dovoljno namestitvev kadrov. Vse pa morajo ukreniti, da preprečijo primanjkljaje in jih takoj prijavijo, čim jih ugotovijo. S tem v zvezi so člani kritizirali tudi nadzorne odbore, ki premalo nadzorujejo poslovanje zadrug in se sploh redko sestajajo.

Promet pri zadrugah je v letošnjem prvem polletju prekašal promet v istem razdobju lanskega leta, saj je znašal letos 1.734.180.000 din, v istem razdobju lanskega leta pa 1.583.440.000 din. Ugotovili so, da je mali obsejni promet na področju Kopra in Sežane minimalno vplival na prodajni promet naših zadrug.

Za odkup kmetijskih pridelkov je iz podatkov razvidno, da je letošnji odkup presegel lanskega za 11%. Odstotek odkupa bi bil še večji, če ne bi bilo spomladi neugodnih vremenskih razmer, zaradi katerih se je večji del pridelkov zakasnil za polnih 30 dni, kar je v znatni meri vplivalo na odkupne cene, saj je znano, da najvišjo ce-

no dosežejo prav zgodnje povrtine in sadje.

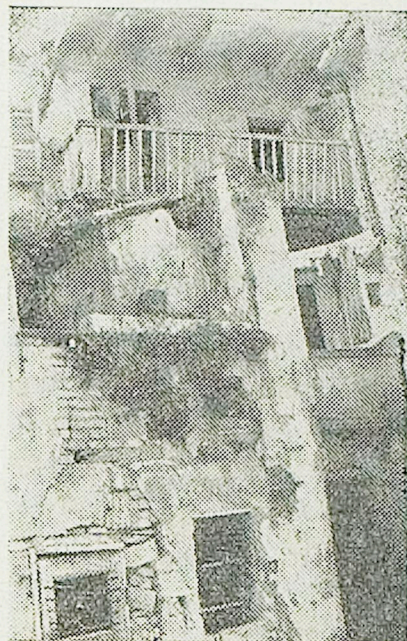
V prvem polletju smo zaznamovali močan porast prometa pri traktorjih, frezah, mlatilnicah in drugih kmetijskih strojih. To pa zato, ker so zadruge imele možnost nabaviti nova kmetijska orodja in stroje. Znatno pa je padel promet s kamioni, ker jih niso mogli izkoristiti zaradi zakasnitve odkupne sezone in pa zaradi tega, ker je veliko število kupcev prihajalo po blago z lastnimi vozili.

Zadruge na območju OZZ Koper so planirale za 281.455.633 din gospodarskih investicij in 15.238.000 din za pospeševanje kmetijstva. Del teh sredstev bi zadruge krile iz lastnih skladov, ostali del pa iz dolgoročnih investicijskih kreditov. V prvem polletju so zadruge izpolnile plan investicij za 27%, plan za pospeševanje kmetijstva pa za 49,5%. Da niso dosegle večje realizacije investicij, je predvsem vzrok pomanjkanje načrtov za raz-

na predvidena dela, nadalje elaboratov za mehanizacijo, rentabilitetnih računov za nakup strojev in opreme, kakor tudi izpadanje nekaterih zadrug pri licitaciji kreditov.

O stanju v našem vinogradništvu pa prinašamo v današnji številki poseben članek. V naslednjih številkah pa se bomo bolj podrobno dotaknili sadjarstva, semenske službe, živinoreje in drugih dejavnosti naših zadrug na področju Okrajne zadrugne zveze Koper.

Z reorganizacijo našega zadrugništva, ko bodo dokončno ustanovljene proizvajalne zveze in ko bo strokovni kader razmeščen tako, da bo mnogo bližje zadrugnikom, bodo zadruge lažje izpolnjevale svoj gospodarski plan in s tem dosegle tudi večje uspehe na vseh področjih svoje dejavnosti. Rezultati reorganizacije se bodo prav gotovo pokazali že v bližnji bodočnosti.

Pogosta slika so take razvaline v Kopru

KOPER - tovarno pristanišče

V Koprju so začeli s pripravljalnimi deli za pristajanje tovarnih ladij. Strokovnjaki Jadranske linijske plovbe in koprsko vodne skupnosti bodo pregledali obalo pri zgradbi podjetja Slavica; na tem mestu je morje globoko do pet metrov. Z deli bo treba pohiteti, kajti reško pristanišče je preobremenjeno in številna slovenska podjetja se že zanimajo za prevoz izvoznega blaga preko koprškega pristanišča. Dokler ne bodo uredili obale za pristajanje, bodo nekateri ladje natovarjali in iztovarjali blago v piranskem pristanišču.

Ne bomo mogli uspešno reševati stanovanjske stiske

brez urbanističnih načrtov

V našem okraju žal ne moremo trditi, da smo na tem področju kaj več uspeli, čeprav bi morali baš tu pohiteti, da se čim hitreje zabišejo znaki preteklosti, ter se da tem krajem pečat novega življenja. V tem delu so sicer nekateri kraji že delno uspeli, ne moremo pa tega trditi za sam Koper, čeprav bi bilo tu najbolj potrebno, saj je samo stanovanjski problem tu eden najakutnejših v državi. Izgovori, češ, saj ni denarja, kaj hočemo forsirati načrte, niso umestni. Premisliti bi bilo treba n. pr. tudi, če je umestno preiti v gradnjo osemnadstropnih hiš ali bi bilo bolj sprejemljivo graditi 3 ali 4-nadstropne hiše glede na probleme fundiranja, dvigal itd. Vprašanje je tudi sanacija starega dela mesta, kjer bi se na mestu sedaj neuporabnih zgradb pozidale nove, dočim bi bilo treba proučiti tudi nadzidavo zgradb, ki to tehnično dopuščajo. S tako sanacijo starega dela mesta bi se lahko pridobilo do 600 stanovanj. Seveda je obdelava starega mesta zelo odgovorna naloga, da se ohrani karakter obmorskega mesta. Če bi hoteli začeti načrtno gradnjo v Koprju, bi bilo nujno urbanistično obdelati ter izdelati zazidalne načrte za 1500 do 2000 stanovanj in to v starem mestu, kakor tudi v Semedeli in mor- da še na Solinah. Res, da ni trenutno na razpolago večjih finanč-

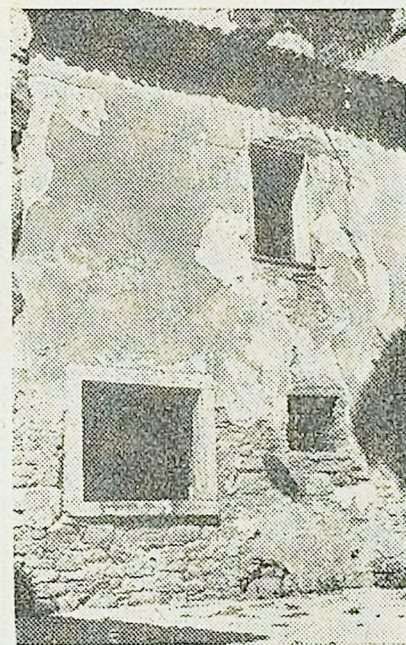
nih sredstev, vendar moramo pravočasno imeti vse pripravljeno, da se gradnja lahko takoj, ko so na razpolago sredstva, prične. Ne smemo dopustiti reprize Semedele, kjer danes, vkljub temu, da je naselje že domala v celoti naseljeno, še ni rešeno lastninsko vprašanje, komu-

nalni načrti pa so se realizirali šele tik pred vseljavjo v prve bloke itd. Niso odveč različne pikre pripombe, češ, kaj mečkate, zakaj ne gradite tako kot »zunaj« itd. To namreč ni odvisno samo od gradbene operative, temveč zavisí uspeh že od začetnega prijema. V Koprju imajo iz bližnje preteklosti bogate izkušnje, kako ne bi smelo biti, zato upajmo, da bo v bodoče bolje. Osnovno pa je, da se pristopi intenzivneje k realizaciji urbanističnega načrta, ter v najkrajšem času pripravi zazidalna rešitev za stanovanjsko gradnjo.

Pri nas se v zadnjem času razvija tudi vse večje zanimanje za zadržno gradnjo, s katero bi tudi delno omilili stanovanjsko stisko. Verjetno pa lahko pričakujemo v bližnji bodočnosti tudi večja družbena sredstva za gradnjo stanovanj. Naša posebna skrb pa mora biti, kako z razpoložljivimi sredstvi zgraditi čimveč udobnih, cenjenih stanovanj, ki bodo odgovarjali našim razmeram, potrebam ter ugledu naše skupnosti.

Rešitev te naloge zavisí predvsem od ukrepov neposrednega investitorja, ObLO Koper, pa tudi od sodelovanja vseh zainteresiranih činiteljev, ki imajo skrb in željo, da se Koper čimprej razvije v ustrezno politično, gospodarsko in kulturno središče okraja.

Marko Rainer

Takih hiš je v Koprju veliko

Bilo bi prav . . .

... če bi imela podjetja in občinski komunalni organi v Koprju več razumevanja do zahtev higienske službe, ki pravi, naj bi na vsakih šest mesecev izvedli derotizacijo (uničevali miši in podgane).

... če bi stanovanjska uprava ne izdajala odločb za stanovanja v tistih prostorih, kjer ni niti najbolj osnovnih higienskih in sanitarnih naprav. Niso redki primeri, da ni v hišah, kjer je celo sedem strank, niti enega stranišča.

... če bi uprava za komunalna dela v Koprju namestila zaboje za odpadke po parkih, pred tržnico, ob obali in na avtobusni postaji. Ti zaboji naj bi bili estetski in vpadljivi.

... če bi v pekarnah zavijali kruh v papir tudi tedaj, če stranka tega izrecno ne zahteva.

... če bi v pekarni v Izoli Gospodarski svet ObLO preveril upravičenost 400 nadur, ki jih podjetje namerava izvršiti v teku tega ali prihodnjega meseca.

... če bi tiste gospodarske organizacije v okraju, ki z načinom uvedbe novih delovnih mest v podjetju samo zvišujejo plače nekaterim vodilnim uslužbencem, s tem prenehale in se raje ukavljale z vprašanji nagajevanja po učinku dela, analizo delovnih mest in podobno, kar bi neposredno vplivalo na zboljšanje gmojnega položaja ne samo vodilnih uslužbencev, temveč neposredno tudi delavcev.

SEMINAR ZA ČLANE POTROŠNIŠKIH SVETOV

Naloge socialistične trgovine

(Nadaljevanje)

5. Proračunski prispevek na plače se plačuje po predpisih šele od 1. 1. 1956. Stremi za pravilnim nagajevanjem osebja v trgovini. Obdavčitev je progresivna (čim višja plača, tem višji odstotek davka). To sili podjetja, da zaposlujejo čim rentabilnejšo delovno silo.

6. Investicijski sklad je prav tako določen v odnosu na promet. Lani je znašal 0,50% od prometa, letos pa le 0,25%. Polovico koristi podjetje za lastne potrebe, ostalo odstopa skupnosti.

7. Davek na promet smejo v blagovnem prometu določiti le Zvezni izvršni svet in ObLO na maloprodajni promet, izvemši na blago, ki je pod osebno kontrolo (blago z enotnimi cenami, blago, za katerega je obvezno določen način formiranja cen in blago, za katerega vrne država prodajalcu razliko, ker ga prodaja po nižjih cenah).

O. OZORILO ČLANOM POTROŠNIŠKIH SVETOV

Kontrola nad izvajanjem predpisov je dolžnost ne samo člana potrošniškega sveta, temveč vsakega državljan. Strogo izvajanje predpisov glede obveznosti do skupnosti zagotavlja vsakemu posamezniku, da bo tudi on deležen rezultatov skupnega dela. Predpisi glede obveznosti se sicer iz leta v leto spreminjajo, vendar jih je treba v celoti izvajati, ker so vselej v skladu z gospodarsko in finančno zmoglostjo celote.

Kot prispevek skupnosti se pojavljajo tudi obresti na obratna sredstva. Višina obresti je določena s posebnimi predpisi. Svet potrošnikov naj redno ugotavlja pravilnost koriščenja obratnih sredstev; to lahko zmanjšuje obresti.

SKLADI PODJETJA:

Iz specifikacije stroškov je razvidno, da tvorijo strošek trgovine tudi naslednji skladi:

1. amortizacijski sklad za nadomestitev
2. amortizacijski sklad za vzdrževanje
3. investicijski sklad
4. rezervni sklad
5. sklad za prosto razpolaganje

1. amortizacija — izraba ali zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev se obračuna po zveznih predpisih, ki določajo za vsak posamezen predmet, stroj, napravo ali zgradbo, koliko časa more trajati. Predpis narekuje, da mora trajati:

zgradba	30—50 let (odvisno od konstrukcije)
inventar	10 let
avto	5 let itd.

Ker se mora med tem časom vsako osnovno sredstvo vzdrževati v rabnem stanju, se določi del amortizacijskega sklada za vzdrževanje, ostanek pa služi za nakup, izgradnjo ali ureditev novega osnovnega sredstva.

S sredstvi amortizacijskega sklada mora podjetje ravnati točno po predpisih; v nasprotnem primeru se mu uporaba sredstev ne dovoli.

OPOZORILO ČLANOM POTROŠNIŠKIH SVETOV

Kontrolirati je treba pravilno izvajanje predpisov glede obračuna amortizacije in pravilne uporabe sredstev. Kontrolo sicer izvajata banka in finančna inspekcija, vendar se marsikdaj pojavijo prekrški in nered, ki ga ta organa ne moreta vselej hitro ugotoviti.

2. Investicijski sklad se pojavlja kot sklad in kot obveznost do skupnosti. Obravnavan je v poglavju obveznosti do skupnosti. Tudi za amortizacijski sklad veljajo posebni predpisi, ki tudi urejajo uporabo teh sredstev.

3. Rezervni sklad se formira v višini 2% od povprečno koriščenih obratnih sredstev v zadevnem letu. Rezervni sklad služi

podjetju kot rezerva za morebitni riziko v krajšem ali daljšem obdobju. Iz sredstev se krijejo morebitne izgube v posameznih obračunskih obdobjih ali obveznosti do skupnosti, če ni drugih sredstev. Ob pravilnem poslovanju podjetja ostanejo ta sredstva nedotaknjena, če pa se koristijo, jih je treba pozneje obvezno vrniti.

4. Sklad za prosto razpolaganje se je do letos formiral iz ustvarjenega dobička. V letu 1956 ga podjetja več ne ustvarjajo, ker se morebitni doseženi dobiček deli drugače.

OPOZORILO ČLANOM POTROŠNIŠKIH SVETOV

Glede uporabe sredstev skladov obstajajo precej obširni predpisi. Za vsako uporabo sredstev mora obstajati sklep delavskega sveta podjetja.

Marže

Vsi do sedaj naštetí stroški trgovine in morebitni doseženi dobiček predstavljajo maržo (razliko med nabavno in prodajno ceno blaga). Da bi bila slika res jasna, dajemo pregled marže pri 4 podjetjih v koprskem okraju v letu 1955.

Naslov (ime podjetja)	Prodajna vrednost blaga	Nabavna vrednost blaga	Razlika	% marže
»Slavica« — Koper	1.130.338.524	1.084.959.417	45.379.107	4,18
»Prerad« — Portorož	802.311.653	772.408.971	29.902.682	3,87
»Jestvina« — Koper	150.508.200	137.059.446	12.648.754	9,17
»Soča« — Koper	373.681.691	351.942.872	21.738.819	6,17

Opomba:

Razlika v ceni je v primerjavi s podjetji v kapitalističnem sistemu izredno nizka. Trgovina pri nas nima možnosti ustvarjanja dobička. V kapitalističnih državah se trgovina redno poslužuje marže v višini 30%! Iz prakse poznamo primere, ko zasluzijo pri nekaterih vrstah blaga trgovina tudi do 100, 200 in celo 1.500 odstotkov!

Listine NOB v koprskem arhivu

Po sklepu izvršnega odbora Zveze društev arhivskih delavcev FLRJ je v času od 16. do 30. septembra arhivski teden. Organizacijo za uspešno izvedbo tega tedna so prevzela republiška arhivska društva. Namen tedna je prikazati dosežanj razvoja vodilnih arhivskih ustanov v naši državi, poudariti njihovo znanstveno vlogo in seznaniti javnost z delom in s problemi naših arhivov.

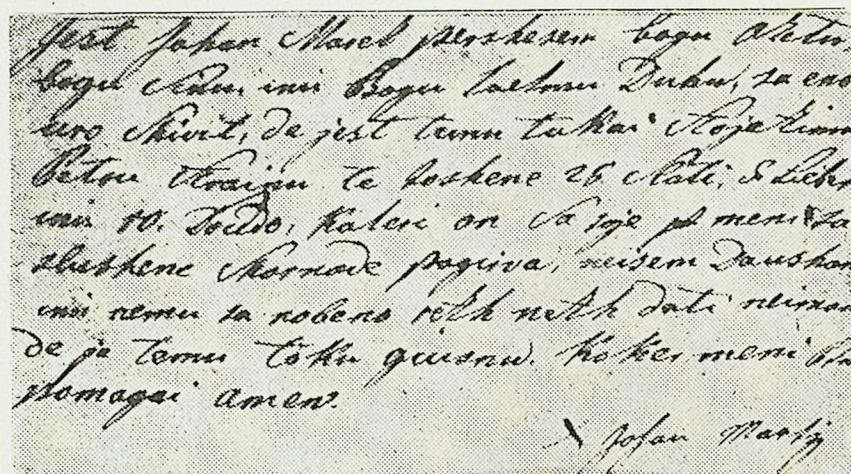
Zbiranju in čuvanju listin na splošno vsekakor pri nas posvečamo premalo pozornosti. Za uradne akte raznih javnih registratur in ustanov skrbi država sama in jih štiti s posebnim zakonom; je pa še nešteto drugih aktov, ki so v rokah privatnikov, kot družinske listine, razni rokopisi, pisma, slike prosvetnih in društvenih ustanov. Večkrat so privatne listine edini vir, ki ga imamo, o zanimivih dogodkih v družini, na vasi, o kulturnem delu, o narodnem, političnem in gospodarskem življenju naših ljudi. In to je tembolj važno, ker vemo, da je nacifašizem uničil arhive naših kulturnih in gospodarskih ustanov, saj se je docela zavedal, da se v le-teh hrani zgodovina naroda. En sam dopis ustanove, en sam žig društva, ki ga danes ni več, je za zgodovino velikega pomena. Večkrat gre za oporo, za stare časopise, za gospodarske, zemljiške, najemniške, prodajne in nakupne pogodbe, ki so tudi veliko vredne, saj je predvsem važno, da vemo, kdo je bil, kje in kdaj gospodar. Večkrat gre za uradne dopise, ki jih je prejela družina ali posamezniki in ki se nanašajo na razne politične ali gospodarske, oblastvene ukrepe. Vse to je treba pridno čuvati ali pa oddati najbližjemu mestnemu arhivu, ki ima prav nalogo, da zbira, ureja in hrani take dokumente.

Zal pa se dogaja, da ljudje sami uničujejo take listine. Lansko leto, ko sem hodil po nekaterih vaseh koprskih okolice, sem doživel marsikatero razočaranje. Tako mi je neka gospodinja pripovedovala, da je dve leti premetavala iz kota v kot družinski arhiv, ki je bil star več stoletij in da ga je končno uporabila za kurivo, ker ni spoznala njegove vrednosti. Drugje so mi kratkomalo izjavili, da so »hitli na ogenj« vse stare papirje, ker so bili nečitljivi.

Taka ali podobna usoda je doletela stare listine. Kaj pa z novjšimi? Kakšno je pri nas stanje listin, literature, časopisov, slik iz NOB? Bati se je, da ne bo tudi z njimi nič drugače. Morda smo le preveč čakali, da bi spravili na varno, kar je bilo tega gradiva po naših vaseh in naših družinah. Naj nas nikar ne tolaži misel, da imamo v okrajnem muzeju in v mestnem arhivu ne vem kakšne rokopisne zaklade iz NOB. Kar je v muzeju, si lahko vsakdo ogleda in priznati mora, da je omenjenega gradiva res premalo za naš okraj. Kar pa je v mestnem arhivu, je tudi malenkost.

Arhiv NOB v Kopru vsebuje 78

brošur propagandnega značaja. Izdale so jih razne »Tehnike« in ilegalne tiskarne med narodnoosvobodilno vojno. Fotografiska zbirka je zelo majhna. Steje le nekaj posnetkov nemških vojniških operacij v Istri, nekaj vojaških dopisov Istrskega odreda in VII. korpusa NOV. Nadalje je nekaj slik mrtvega Iztoka, partizanskih avtokolon pri Tolminu, četniškega požiga v Brkinih. Bogatejša a silno nepopolna je

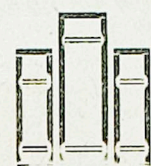
Dolina pri Trstu je občina, iz katere imamo tehtne dokaze o rabi slovenskega jezika v javnem in uradnem življenju na Primorskem še pred nekdanjo reformo v Avstriji. Najstarejši dokaz je iz leta 1635. Pa tudi ta, katerega fotografijo objavljamo in ki so ga pred nedavnim našli v koprskem arhivu, bo vzbudil pozornost zgodovinarjev, pravnikov in slavistov. Gre za nenavadno živahno, narečno barvano prisego iz druge polovice 18. stoletja.

zbirka raznih glasil, ki so izhajala med vojno. Takih različnih glasil je 60, kar nam priča o silno razgibanem kulturnem in političnem življenju naših ljudi v borbi. Človek se kar začudeno vpraša, kako je bilo mogoče toliko tiskati in izdajati v času, ko naravnost bil sovražnik povsod za peti. Divjal je strašen vihar, a tudi v viharju so naši borci našli pot, da so prišli do literarnega izraza. Lahko trdimo, da je imela naša revolucija razen vojaškega in socialnega tudi kulturni značaj.

Velika škoda je, da je gradivo, ki se nanaša na razne oblastvene in politične odbore, res pičlo. Tako n. pr. za Pokrajinski odbor za južno Primorsko imamo le 15 listin iz leta 1944, za POOF za Primorsko le 11, za Okrožni odbor OF za Slovensko Istro le 35, za Okrožni odbor OF za Trst le 1, za Okr. NOO za Socerb le 30 itd. Okrožni odbori KPS za del okolice Trsta, za Primorsko, za Istro štejejo vsega skupaj komaj 47 različnih dopisov.

Po tem bežnem pregledu listin NOB v Mestnem arhivu vidimo, da imamo res malo. Skrajni čas je torej, da se vsi naši ljudje, vse naše prosvetne in politične organizacije pozanimajo za gradivo NOB. S skupno akcijo, z dobro voljo bomo nabrali toliko gradiva iz vojne časa, da bo naš NOB muzej zares ponos naše okrajne zveze komun. Vsi spomini narodnoosvobodilne vojne naj pridejo na dan, saj so za nas, posebno za mlajše, neizbrisni dokazi neskončne ljubezni naših borcev do domovine, do kulture, do vsečloveškega sodelovanja in bratstva.

Mario Bratina

NOVITETE NA KNJIŽNI POLICI

JOŽE ŠMIT: POL ZA ŠALO, POL ZARES

Primorska založba Lipa je pred kratkim poslala na trg izvirno mladinsko zbirko pesmi Jožeta Šmita. Zbirka je razdeljena v tri dele. Prva skupina obsega 13 pesmi. Zanimive so vse, seveda so se nekatere avtorju bolj posrečile kot druge. Najboljše se mi zdijo: Polžek, sit počasne hoje, Žaba Rega, Muca Lena in Jožek k brivcu se odpravi. Deloma šibki sta: Otroci pesniku-jejo in Čudno je, a vendar res. Zadnji primanjkuje vsaj en odstotek resnične možnosti (zakaj fiktivna je), kar ji jemlje skoraj ves čar, prva pa je že zaradi (prisiljenih?) rim neposrečena. Vse ostale iz prvega dela so srednje vrednosti. Pesmi so ritmično gibke, nekatere ne brez prave hudomušnosti. Dasi je avtor jezikovno neoporečen, vendar ni posebno iznajdljiv, kar se najbolj pokaže v interjekcijah ali poimenovanjih (prim. 1. Pesem in Grega Tič... — Sicer pa je menda vsak lovec na slovenskem Jaka, ker »koraka« in »čaka« »li-«).

V drugem delu ima 41 daljših ugank. Avtor je tu silno različen. Ene so skope v izrazu (10, 11, 23, 31), jedernate, pa tudi dobro pogojne (razen 31). Dobre domislice za uganke št. 14, 17, 39, kjer je tudi besedna igra. Nekaj jih je ustvaril na podlagi analogij (35, 16). Težko bi bilo reči, ali so za otroke težke ali lahko dojemljive. Pri ugankah je pač predpogoj zmožnosti asociacije, ki je kajpada produkt žive slike ali predmeta z opisano podobo. Ta poslednja pa je odvisna od umetnika, kako nam jo poda. Šmit je tu kar se da konkreten, o tem nam še

največ povedo prispevke in jezik. Tretji del zbirke obsega Otroški koledar. K temu nekaj stavkov uvoda. V slovenskem slovstvu je že cela vrsta pesnikov, ki so ustvarili cikluse pesmi, v katerih obravnavajo leto, letne čase ali posamezne mesece. Začel bi lahko z Valentinom Vodnikom (Nova pratika), preskočil na Zupančiča, Gradnika (ki je spesnil kar dva taka venca), Dušana Ludvika itd. Večini je za izhodišče kmečki svet in njegov razvojni krog, nekaterim pa drugačna problematika. Šmitu, ki nam je tudi spesnil tak ciklus, je leto oživilo s tem, da je vse mesece personificiral in jih tako kar se da približal otroškemu svetu podoživljanja in čustvovanja. Vendar pa so s tem postali premajhni nosilci misli ali občutka, marveč samo polni dinamike in vragolije. Tu ima nekatere lepe metafore. (Mesec julij za kurjača bil na sonce je poslan).

Tisk je lep, siv na belem papirju, oprema in ilustracije Nuše Jontez so dobre. Ne vem pa, ali gre pripisati na rovaš modernosti ali ekstravagančne dejstvo, da so platnice le naslikane in brez kakršnega koli podatka. Doslej smo bili vajeni v glavnem videvati vsaj priimek in ime avtorja z naslovom.

Moti me — in to prav zares — (bibliografiji pa bodo zaradi tega nekoliko nezadovoljni) da je na naslovni strani tiskano takole: Založba »Lipa« Koper, medtem ko stoji v impressumu pravilno: Primorska založba Lipa. Da neodgovorni in nepoznavalci pišejo po časopisju enkrat tako drugič drugače, je do neke mere opravičljivo, da pa založba sama vnaša zmedo... Letnico na knjigi zamenjati iščeš.

M. B.

GEORG LUKACS: GOETHE IN NJEGOV ČAS

Danes je v svetu mnogo »geothologov«, ljudi, ki jim je življenjski cilj, orisati Goethejevo podobo s sodobnega stališča in z današnjega zornega kota. Eden najbolj znanih teh ljudi je tudi madžarski literarni zgodovinar Georg Lukács, ki je obenem med najbolj kompetentnimi marksisti na tem področju. V slovenskem prevodu smo dobili tri eseje iz zbirke »Goethe in njegov čas«. To so »Studije o Faustu« (napisane leta 1940), »Trpljenje mladega Wertherja« in »Učna doba Wilhelma Meistra« (leta 1936).

Posebna Lukácsova zasluga je dialektični poseg v Goethejevo življenjsko delo, kar je pomenilo revolucionarni poseg v idilično goetheologijo, ki je spletala romantični venec okrog Goetheja, ene najbolj zanimivih osebnosti svetovne literature.

Prevod težkega znanstvenega teksta je oskrbel Božo Vodusek. Knjiga je tudi secer lepo in moderno opremljena. Izdala jo je Cankarjeva založba v Ljubljani, opremila pa ing. arh. Janka Accetto.

KNJIZNICE

V BOSNI IN HERCEGOVINI

Računajo, da imajo knjižnice Bosne in Hercegovine nad milijon knjig. Knjižnice pa niso samo v okrajnih in občinskih središčih, marveč tudi v večjih vaseh. Zato ni čuda, da igrajo nadvse važno vlogo pri kulturno-izobraževalnem delu. Največ uspeha imajo knjižnice tam, kjer delujejo tudi delavske univerze in prosvetna društva.

Priprave za Muzejski teden v Postojni

Pred kratkim je bil sestanek upravnega odbora Notranjskega muzeja v Postojni. Razpravljali so o nalogah v zvezi s pripravami za Muzejski teden, ki bo letos oktobra meseca. Kakor smo že poročali, bo ob tej priložnosti odprt oddelka Miroslava Vilharja, izpopolnjenega oddelka NOB, kakor tudi arheološkega oddelka. Posebno arheološki oddelki bo lahko zelo bogato urejen, ker so prav zadnja izkopavanja na področju Knežaka in Slavine pri Prestranku dala dovolj predmetov, ki bodo javnost prav gotovo zanimali.

Notranjski muzej je bil odprt za javnost maja 1951, za kar ima velik del zaslug sedanjemu ravnanju muzeja akademski slikar Leo Vilhar. Muzej ima registriranih 16.849 predmetov in to največ iz časa NOB. Zaradi pomanjkanja prostorov je del teh predmetov v skladišču. Od ustanovitve do danes je muzej obiskalo nad 36.000 obiskovalcev, od tega precej inozemcev. Prav gotovo pa bi Muzej v Postojni lahko obiskalo večje število ljudi, če bi uprava poskrbela za boljšo propagando. Morda bi bilo dobro napraviti pri Postojnski jami nekaj napisnih tabel, ki naj bi goste opozarjati, na obisk Muzeja, prav tako tudi na že-

lezniški postaji in pred muzejsko zgradbo. Na stotine ljudi gre dnevno mimo stavbe muzeja in ne ve, da je to muzej, ki ga je mogoče obiskati.

Na sestanku so razpravljali tudi o Jamskem gradu. Nekateri so namreč mnenja, da bi prišel pod upravo Muzeja in naj bi se tam uredila lovska zbirka, zbirka krajevne zgodovine in podobno. Seveda bo to mogoče, ko bo Muzej imel potrebna denarna sredstva. Sedaj upravlja grad vodstvo Postojnske jame.

»Stina«

RODOLJUB ČOLAKOVIČ: ZAPISKI IZ OSVOBODILNE VOJNE

V peti in zadnji knjigi »Zapiskov« (izdala jih je Cankarjeva založba v Ljubljani), je zajel Čolaković obdobje od začetka novembra 1943 do osvoboditve Beograda.

V svojem uvodu pravi avtor med drugim takole: »Stvari so se spremenile z mojim odhodom na drugo zasedanje AVNOJ, na katerem sem bil izvoljen za sekretarja njegovega predsedstva... prekriznil sem dobesedno del Jugoslavije... kratek čas sem celo preživel v tujini, ko sem obiskoval naše ustanove. Vse to je vplivalo tudi na knjigo »Zapiskov«, ki sem v njej prav tako kot v prejšnjih skušal zapisati vse, kar se mi je zdelo značilno, pomembno za zgodovino naše vstaje, vredno, da obvarujemo pozabljenosti.«

Knjigo je skrbno prevedel Marijan Javornik, vinjete je narisal Ismet Mujezinović.

Kratke iz filmskega sveta

X. FILMSKI FESTIVAL V EDINBURGU se je pričel te dni s svečano premiero Minnellijevega filma »Sla po življenju«. Film prikazuje življenje slavnega slikarja Vincenta van Gogha. Drugi film na otvoritvi je bil »Povabilo na ples« v režiji Gene Kellyja. To so tri zgodbe v plesni obliki, brez dialoga.

CHARLIE CHAPLIN končuje snemanje filma »Newyorški kralj«. Premiera bo predvidoma v začetku prihodnjega leta, nakar bo začel Chaplin snemati novo verzijo filma »Cirkus«, ki je bil posnet pred 30 leti. V filmu »Newyorški kralj« igra glavno žensko vlogo angleška igralka Dawn Addams, proti kateri so ameriški listi sprožili strupeno kampanjo, ker film smeši ameriški način življenja.

»ZBOGOM OROŽJE«, znani roman Ernesta Hemingwayja, ki ga objavljamo v podlistku na naši zadnji strani, bodo začeli kmalu tudi snemati. Zgodbo bodo adaptirali v skladu z vojnimi dogodki leta 1914. Glavno žensko vlogo bo igrala Jennifer Jones, njen partner pa bo mladi Američan Guy Marison. Film bodo snemali v Italiji.

Rokovnjači
na
postojnskem
odru

Kulturno-prosvetno društvo v Postojni se pripravlja na novo sezono. Začelo jo bo z literarno-glasbenim večerom v počastitev 80. obletnice rojstva Ivana Cankarja. Te proslave so bile drugod v maju, v Postojni pa so jo prenesli iz tehničnih razlogov na jesen. Dramska družina pripravlja igrano »Molčeca usta«, imajo pa namen, uprizoriti še praviljeno mladinsko igrano opereto. Z delom bo zdaj po počitnicah začel tudi pevski zbor, orkester in mendolinisti. Trenutno je vsa aktivnost članov Kulturno-prosvetnega društva usmerjena na priprave velike razstave ljudsko prosvetnega dela v postojnski občini. Prirediti jo nameravajo novembra. Največji uspeh Postojnčanov lansko sezono je bila brez dvoma uprizoritev dramatisiranih Jurčičevih »Rokovnjačev«, saj so jih igrali v sami Postojni šestkrat. Na sliki je prizor iz »Rokovnjačev« v izvedbi postojnske dramske družine.

Nekaj o šolstvu koprškega okraja v preteklem in na pragu novega šolskega leta

Šolski prostori so postali pretesni

(Nadaljevanje in konec)

Ko že govorimo o preobremenjenosti, moramo omeniti tudi učence oz. dijake. Slabega učnega uspeha je včasih kriva tudi njihova preobremenjenost. Doma, pa tudi v pionirski ali mladinski organizaciji in pri raznih društvih. Marsikateri starši, katerih otroci so se slabo odrezali v šoli, naj se odkritosrčno vprašajo, ali so v prejšnjem šolskem letu nudili otrokom dovolj vzgojne pomoči in ali jih niso, zlasti na deželi, preveč obremenjevali z domačimi deli. In kakor si ne moremo zamisliti šolskega otroka, ki ne bi sodeloval v svojih organizacijah, je vendar njegova prva naloga učenje. Pozitivne ocene v šoli naj bi tudi bile priporočilo za delo v pionirski ali mladinski organizaciji.

SOLSKI PROSTORI SO POSTALI PRETESNI. Zlasti v večjih središčih in v obalnem pasu našega okraja so postale šolske stavbe pretesne in ponekod žal ni sredstev niti za popravilo ali dozidavo stare šole, kaj šele za zidanje nove.

Ponekod pa so šolska poslopja vendarle popravljena in razširjena. Lep primer, kaj se doseže z dobro voljo, vztrajnostjo in razumevanjem, je letos Izola. Poslopje osemletke so dvignili za eno nadstropje, za kar se je šolski odbor zavzel in tudi izpeljal.

V samem Kopru je verjetno s šolskimi prostori največja težava, saj je tu vedno več šoloobveznih otrok, nove srednje šole, prostori pa še vedno isti. Najbolj nujno bi bilo izpeljati projekt iz leta 1948, ki predvideva dvojčka k sedanjemu poslopju osnovne šole na Belvederju. S to dograditvijo bi pridobili 8 novih prostorov, upravne prostore in telovadnico, ki je zdaj šola sploh nima. Nove prostore nujno potrebuje tudi učiteljske, ki se stiska v osnovni šoli, kjer je že itak pouk v 2 izmenah. Svojo osnovno šolo bi rabili v Smedelu, kjer hitro raste novo naselje in kjer je že zdaj 250 šoloobveznih otrok. V načrtu je tudi graditev nove gimnazije. Lokacijo so urbanisti že tolikokrat prenašali, z delom pa še niso začeli.

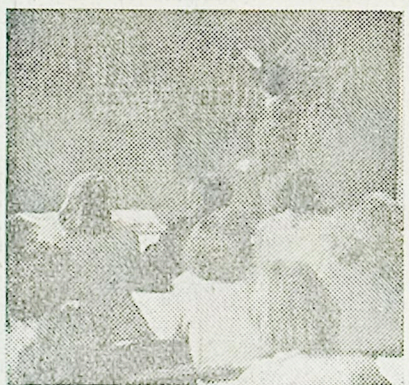
Tudi v Postojni mora biti pouk v 2 izmenah, ker je nekaj prostorov v osnovni šoli zasedla gimnazija. K sedanjemu gimnazijskemu poslopju nameravajo dozidati vzporedni trakt.

Popolne dopolnitve čaka šola v Pivki, medtem ko v Sežani manjkajo v novozgrajenem šolskem poslopju notranja dela že eno leto in se stiska v prostorih osnovne šole še 6 razredov gimnazije in še vajenška šola.

V Ilirski Bistrici so morali šolo razseliti, ker je staro poslopje poškodoval potres. Zasili prostori so v privatnih stanovanjih in raznih lokalih, kar seveda kliče po nujni rešitvi.

IZOBRAŽEVANJE IN POMANJKLJIVO DELO UČITELJSKEGA DRUŠTVA

Učiteljevo dolžnost do družbe smo že omenili pri vprašanju njegove vloge v družbenih in političnih organizacijah in izvenšolske dejavnosti. Opazka o preobremenjenosti nekaterih tovarišev pa nam kaže na dejstvo, da se drugi temu delu odtegujejo. Vzrokov za to je

več: mladost in skope izkušnje, veliko število učnih ur, pri tovariših pa še skrb za družino in gospodinjstvo. Nekaj mladih učiteljev pa potrebuje predvsem pobude in pomoči, ker zaradi neizkušenosti ne najdejo poti do ljudstva. Zato se

jih včasih loti otopelost in malodušnost, izgubijo samozaupanje in se zaprejo med šolske stene. O takih pojavih šolski inšpektorji večkrat poročajo.

Družba se zaveda, da ne zadošča le ureditev gmotnih prejemkov (nadure, dodatki, dopolnilna plača), ampak da je dolžna mlademu človeku, ki ima pred seboj odgovorne naloge, tudi drugače pomagati, skrbeti za njegov nadaljnji razvoj in izobraževanje.

S tečaji, ki so bili v Ljubljani in v Kopru, so jim skušali nadomestiti vse tisto, česar nimajo na svojih službenih mestih (gledališče, kinopredstave, razne prireditve, knjižnice itd.).

Za strokovno plat je bilo poskrbljeno z organizacijo raznih tečajev in seminarjev. Na tečaju Pedago-

Iz tuje prakse: Na učiteljski mizi je posebna priprava, ki prenaša šolski pouk po telefonskem vožu na dom tistih učencev in učenk, ki so morale ostati doma zaradi bolezni. V Ameriki pravijo, da se je ta naprava zelo dobro obnesla in da omogoča učencem po vrnitvi v šolo normalno nadaljevanje pouka kljub dolgotrajni bolezni.

škega centra LRS v Ljubljani je bilo 123 učiteljev, na tečaju za učitelje, ki poučujejo v oddelkih s kombiniranim poukom, v Kopru 30, v Ljubljani pa 10 učiteljev. Tridnevni seminar za proučevanje otroka je obiskovalo 40 učiteljev, tečaj za telesno vzgojo pa 26. Ob zaključku šolskega leta je obiskovalo 110 učiteljev in profesorjev seminar za ideološko vzgojo, v počitnicah pa so 3 obiskovali tečaj za ročna dela v Kamniku. Za strokovno izpopolnjevanje skrbijo še hospitacijske šole, kjer se seznanijo učitelji z metodično pravilno oblikovano učno uro ter s celotno organizacijo pouka in vzgoje.

Vse to prizadevanje za izpopol-

Zdravniški NASVETI

Potemnele in raskave šivanke začno kaj kmalu spet rjaveti. To preprečimo, če jih vbojedmo večkrat v kos mila in dobro obrišemo. Če zagledate na pohištvu drobno žagovino, se vam je v lesu naselil črv. Z ročko, ki jo imate za mazanje šivalnega stroja napihajte v vse rove, ki so jih naredili črvi, formalinov prah ali DDT, luknjice pa zadelajte z voskom.

Vlažno in zato hlo klet pripravimo za zimo tako, da postavimo vanjo nekaj posod s sveže žganim apnom, ki vpija vlago. Po potrebi postopek večkrat ponovimo.

Od likanja ali peči osmojeno perilo moramo takoj izprati z mrzlo vodo in še mokrega položiti na sonce. Dobro je, če damo v vodo malo boraksa. Če so madeži zelo močno ožgani, jih namažemo z nepremično raztopino klora in dobro izperemo v mrzli vodi.

Makeže od rdečega črnila najhitreje odpravite z gorčico, ki jo na debelo namažete po madežu. Tako pustite čez noč, drugi dan pa preplaknete v mrzli vodi.

Beljaki se hitreje stepejo v sneg, če kanemo v njih nekaj kapljic limoninega soka. Če nimamo limone, lahko damo ščepec soli.

Kvačanih prtov ne likamo, pač pa jih po pranju namočimo v raztopino želatine in mokre napnemo na desko, da se posuše.

Sadne madeže z rok odstranimo z limono ali kisom.

njevanje splošne in strokovne izobrazbe sloni večji del na plečih inšpektorata Sveta za šolstvo. Učiteljsko društvo koprškega okraja pri tej nalogi ne pomaga, čeprav bi to morala biti ena pglavitnih nalog društva.

TEZAVE NAS NE SMEJO OPLASITI. Ko začnemo novo šolsko leto, nas težave ne smejo oplasiti. Razvoj našega šolstva je nujno vezan na razvoj našega gospodarstva, zato se trenutnih težav in pomanjkanja tega ali onega ne smemo vstrašiti, saj gre naša pot kljub težavam nezadržno naprej in navzgor. Zlasti starši in vzgojitelji morajo biti prežeti z optimizmom, v katerem bodo vzgajali našo mladino v neomajni veri, da bo kmalu dozorelo tudi tisto, za kar se borimo danes.

Dvodelna obleka ali kostum za jesen, ki že trka na vrata. Najbolj primerno bo lahko volneno blago ali tweed.

Prva seja novoizvoljenega odbora Zveze zadružnic okraja Koper

Program dela za jesen in zimo

Novoizvoljene članice okrajnega odbora Zveze zadružnic so se udeležile svoje prve seje polnoštevno. Glavna točka dnevnega reda je bila sestava programa dela za jesen in za zimo. Po daljši razpravi so se zedinili o glavnih nalogah.

Okrajni odbor bo preko organizacije zadružnic skušal izboljšati našo kokošerejo s tem, da zamenja sedanjo mešano vrsto kokoši v višjih predelih s priznano štajersko pasmo, v obmorskem pasu pa z vrsto Rode Island (rodajlend) ali New Hampshire (njuhemšer). V ta namen bo že jeseni organizirano zbiranje naročil za enodnevnne piščance, ki jih bodo potem KZ naročile iz valilnic.

PAPRIKE V OLJU IN KISU
Četrť kg soli, četrť kg sladkorja, četrť litra olja, četrť litra močnega kisa in 5 litrov vode ali 5 litrov kisa za vlaganje brez vode in brez četrť litra kisa denemo v večji lonec in to zavremo. Medtem očistimo lepe, zrele paprike, jim porežemo pecije, jih operemo in na cedilu odcedimo. Odcedjene denemo v vrelo tekočino in jih kuhamo tako dolgo, da spremene barvo in se kožica nagrbni. Nato jih pobereimo s penovko iz tekočine in denemo v kozarce. Ko so kuhane vse paprike, preostalo tekočino dobro prevremo in ohladimo. S hladno zalijemo vložene paprike, kozarce zavežemo in shranimo.

PEČENE PAPRIKE S ČESNOM

Mesnate paprike spečemo na vroči štedilnikovi plošči. Pri tem jih pazljivo obračamo, da so enakomerno opečene in da se ne zažgo. Ko se malo ohladi, jih olupimo.

Vinskemu kislu prilijemo nekoliko olja, dodamo še soli in strtega česna. Vsako papriko posebej namočimo v to mešanico in zložimo vse v manjše kozarce. Zgoraj naj ostane v vsakem kozarcu za 2 prsta praznega prostora. Na paprike zlijemo kis z oljem in česnom in zavežemo kozarce s celofanom. Tako pripravljene paprike se dobro in dolgo drže in so zelo okusne.

Zdravniški botiček

ASPIRIN ŠE VEDNO NAJPOGOSTEJŠE ZDRAVILO

Od vseh zdravil na svetu ljudje najpogosteje uporabljajo aspirin. Lekarnarji ga tudi dajejo v najraznovrstnejša zdravila za lajšanje bolečin, od navadnega glavobola do raka. Čeprav je uporaba aspirina tako razširjena po vsem svetu, zdravniki še do danes ne vedo, kako aspirin pravzaprav učinkuje; vedo le, da je v tabletah, praških ali tekočini uspešno zdravilo.

Ena izmed skrivnosti delovanja aspirina je ta, da zmanjša telesno temperaturo tistim, ki jo imajo zvišano, ne zmanjša pa normalne telesne temperature. Če vzame aspirin na primer človek, ki ima visoko telesno temperaturo, se mu bo le-ta zmanjšala, ne bo se pa zmanjšala normalna telesna vročina človeku, ki vzame aspirin zaradi glavobola.

Zdravniki vedo, da je aktivna sestava aspirina acetylsalicilska kislina, ki pride v kri že po desetih minutah od časa, ko pogoltimo tableto. Delovanje tablete pa lahko še pospešimo, če vzamemo z njo nekaj jedilne sode, ki obenem zavaruje želodec pred škodljivim učinkom kisline.

Mnogo je ljudi, ki pravijo, da aspirina ne prenesejo. Ljudje, ki imajo zelo občutljiv želodec ali pa čir v želodcu, aspirina ne smejo jemati. Mnogo je tudi namišljenih bolnikov, ki mislijo, da jim majhna bela tableta ne bo koristila. Prav zaradi tega so začeli izdelovati aspirin v različnih oblikah in barvah.

Včasih vzamejo ljudje velike doze aspirina, ker se hočejo za-

strupiti. To jih sicer privede do nezvesti, omotice, zvonjenja v ušesih ali gluhosti, toda za smrt bi bile potrebne zelo velike količine. Ti primeri so zelo redki, kajti salicilska kislina, ki je v aspirinu, pripravi želodec do bruhanja, še preden je začel aspirin delovati.

Nekoč je bilo ime in formula aspirina izključna last tvrdke Bayer. Ta monopol pa je že zdavnaj iztekkel in danes je na svetu kakih 60 vrst aspirina, ki ga izdelujejo po predpisani osnovni formuli.

Acetylsalicilska kislina so že zdavnaj poznali, a petdeset let ni nihče vedel, čemu naj bi služila. Takrat je začel proučevati njene glavne učinke kemik Bayerjeve tvrdke Arthur Eichengrün. Poskuse v laboratorijih je delal brez vednosti predpostavljenih, ki so trdili, da je aspirin strup za srce in zato niso dovolili njegove izdelave in uporabe.

Eichengrün je skrivaj poizkušal učinek aspirina na sebi, potem pa ga je dal tudi berlinskim zdravnikom, da so ga preizkusili na svojih bolnikih. Rezultat je bil zelo ugoden. Razen vseh drugih dobrih lastnosti so tudi lahko dokazali, da je aspirin za srce popolnoma neškodljiv.

Svoje spomine na zgodovino aspirina je pozneje napisal Eichengrün v nacističnem koncentracijskem taborišču. Med drugim je napisal tole skromno pripombo: »Mislim, da sem s tem, da sem iznašel aspirin, naredil človeštvu veliko uslugo, sam pa pri tem nisem imel nobene osebne koristi.«

Ponekod pri nas (Ilirska Bistrica, Pivka, Tomaj) žene že gojijo kokoši štajerske pasme in so zelo zadovoljne z uspehi. Okrajni odbor Zveze zadružnic je zato sklenil urediti vzrejne centre za kokoši čiste pasme v Podstenju pri Ilirski Bistrici, v Tomaju in v Pivki. Obenem bodo na kmetijsko-proizvajalnih zvezah kratki eno- ali dvodnevni tečaji.

Odbor bo organiziral več krajsih tečajev za prosvetljevanje v gospodinjstvu. Že v mesecu septembru in delno v oktobru bo kratek tečaj za konserviranje sadja in zelenjave pri 22 zadrugah. Do 30. septembra pa bodo izvedli akcije za saditev jagodičja.

Vzporedno z izpolnjevanjem teh nalog bo potekalo pritegovanje vedno novih žena k sodelovanju in vključevanju v članstvo kmetijskih zadrug. A. M.

Iz hladilnika neprijetno diši, če so postale stene sluzaste. Da bi to preprečili, jih moramo od časa do časa umiti z vročo hipermanganovo raztopino. Potem jih še obrišemo s krpo, namočeno v hladni vodi.

Če polijete mast po tleh, mizi ali kakem delu pohištva, polijte tisto mesto takoj z mrzlo vodo, da se mast strdi. Potem jo odrgnemo z nožem.

Blatne madeže odstranimo z dežnega plašča z mešanico vode in kisa.

Letos obetajo zgodnjo zimo in zdi se, da so to še prej kot mi, zvedele medne hiše. Zato predlagajo na kostumih taka kratka ogrinjala čez ramena. Praktično je seveda, če jih lahko tudi odpnete in nosite kostum enostavnega kroja.

Nekaj zapiskov ob zasedanju DS Gozdnega gospodarstva Postojna

Gozdovi so naše bogastvo

Te dni je bilo v Postojni zasedanje delavskega sveta, na katerem so do podrobnosti obravnavali realizacijo letnega plana, razen tega pa so razpravljali še o številnih drugih problemih.

Posebno važnost posveča GG vzgoji in negi gozdov. V prvem polletju je bil plan gozdozgojstva dosežen z 89%, plan izpopolnave 95%, medtem ko so plan podsetve prekorčili celo za 23 odstotkov. Dela, ki so bila ostvarjena doslej, dajo upati, da bodo plan na tem področju izpolnili 100 odstotno. Da bi dela na tem področju predvsem v predelu Ilirske Bistrice potekala nemoteno, je bilo mnenje delavskega sveta, da bi namestili na tamkašnji Gozdni upravi še eno strokovno moč. Nekatere drevesnice bo treba ukiniti, ker niso rentabilne, tako n. pr. v Mašunu, v Dletvi III. in IV. Tudi v Planini ni primeren teren za drevesnico. V ta namen so imenovali strokovno komisijo, ki bo proučila rentabilnost posameznih drevesnic in bo na prvi seji DS predlagala ustrezne ukrepe.

Kolektiv Gozdnega gospodarstva je tudi gradbeni dejavnosti posvečal vseskozi veliko pozornost. Letos januarja so dozidali dve stanovanjski stavbi. Pri mehanični delavnici so dogradili garažo za osem avtomobilov. Na Okroglini so nadaljevali dela za obnovo logarnice, ta dela bodo končana v prihodnjih mesecih. V teku so tudi dela za preureditev logarske kočice na Mašunu, letos pa nameravajo začeti graditi novo logarnico na Lokači pri Strmici. V teku so še nekatera popravilna dela v Ilirski Bistrici, Ravberkomandi in drugod.

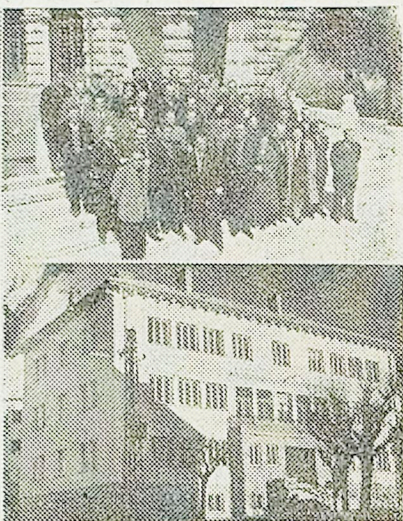
Opravili so tudi obsežna dela pri urejanju gozdov, kakor merjenje drevesnih višin, vrtnje dreves, da bi ugotovili debelinski prirastek; ta vrtnja so naredili na 8.476 drevesih, nadalje opis sektorjev, rekonstruiranje in označevanje mej zasebnih parcel, barvanje mej razlaščenih parcel itd. Ta dela se nanašajo predvsem na področja k.o. Bočice, Zerovnica, Grahovo, Eabno polje, Iga vas in okolica.

Plan proizvodnje je bil do 25. avgusta dosežen 51 odstotno.

Na seji delavskega sveta so razpravljali tudi o dobavi hlodovine. Plan je bil dosežen le za 58,3%. Najmanj hlodovine je prejel LIP Postojna in sicer le 38% od predvidene količine. Zato so sklenili, da bodo to pri bodočih dobavah upoštevali. Dobave jamskega lesa za rudnike pa poteka povsem zadovoljivo. Za sedaj je največji problem dobava bukovih drv za kurjavo. Da bi krili vse potrebe, morajo pripraviti okrog 11 tisoč kubičnih metrov drv in za to bodo izkoristili ta in pa prihodnji mesec.

Težave imajo tudi s prevoznim parkom. Nekaj tovornjakov je po-

trebnih nujnega popravila, zanje bo treba uvoziti rezervne dele iz inozemstva. Samo za popravilo tovornjaka »Tatra« je potrebnih kakih 5 milijonov dinarjev.

Zgoraj novi delavski svet Gozdnega gospodarstva v Postojni, na spodnji pa novo upravno poslopje

Nadalje so razpravljali o raznih personalnih zadevah in o razmestitvah strokovnjakov na gozdne uprave. Upravni odbor so izpopolnili še z dvema članoma, ki sta bila poprej izvoljena pri GG Ljubljana in spadala sedaj pod GG Postojna; to sta Franc Urh in Rafael Logar.

Predsednik Občinskega LO Postojna Jože Baša, ki je prisostvoval zasedanju, je povedal, da nameravajo že v kratkem ustanoviti v Postojni Gozdarsko srednjo in višjo šolo. Za naše gozdarje bo to prav gotovo velika pridobitev, saj jim bo tako omogočeno, da bodo lahko polagali strokovne izpite, razen tega bo pa ta šola vzgajala nove kadre, ki bodo posebno potrebni sedaj, ko je veliko število strokovnega kadra tik pred upokojitvijo. V interesu Gozdnega gospodarstva je, da ostvari- tev te zamisli tudi gmočno podpre. Stina

Franc Magajna:

Poglavje o imenih

Nimam čisto nič proti temu, da ostane Reka in ne Gornji Timav. To ponavljanje ene in iste besede se sliši sicer nekam smešno (kakor v našem gornjevremenskem dialektu »voda vre vre«), je pa zato ta beseda samo naša; nič ne dolgujemo Latincem zanj. Gornji Timav ali Gornja Timava — adijo! Pozdravi v Štivanu dobre ljudi!

Ime »Kras«! Meni je slovnična španska vas, vendar čutim nekako »glidhi« to potrebo, da pišem ime Kras z veliko začetnico. Kadar pa berem spise drugih, ki omenjajo to našo bomo pokrajino, in vidim, da jo dosledno pišejo z malo za-

Na Gomancah končujejo oglarsko kopo

četnico, me premaga žalost, da se v kotu našega skednja bridko razjokam. Pišejo Kras z malo, v mislih pa imajo čisto določeno deželo, naš slovenski Kras. In čeprav je ta tako ubožen, toliko pa že premore, da plača, če je potrebno, tisti povišek tiskarskega črnila, ki ga zahteva velika začetnica!

Seveda, če gledamo na zadevo z vidika učenega geologa, ki ne opazi dežele, temveč le tla pod njo, je jasno, da imenu teh njegovih tal ne bomo dajali velike začetnice. Ne bilo bi prav; bilo bi, kakor da bi metali bisere svinjam! Pomniti je namreč treba, da po nekaterih

posebnostih tal rečemo nekemu terenu »fliš«, drugemu pa, ki ima drugačne posebnosti, pa »kras«. Toda dežele, ki bi se imenovala »Fliš« ni nikjer (če izvajamo nemško žaljivko Bovcu), dežela »Kras« pa je in ta je naša dežela zahodno od Postojne in južno od Vipavske doline. In po njej se mi imenujemo »Kraševci« (zraven tega, da smo obenem tudi Primorci, Slovenci, Jugoslovani itd.).

Kadar torej obravnavamo Kras kot neki določeni del slovenske dežele, bi morali vselej čutiti, da je to lastno ime, ki se piše z veliko začetnico. Kadar pa pretresamo kraški teren in njegove posebnosti, pa naj bo ta v Hrvaškem Primorju, v Hercegovini ali v Palestini, ga bomo pisali seveda z malo, da se ne prevzame in da ne postane ohol!

Pivka, bivši Šentpeter na Krasu! To staro železniško križišče pozna pod starim imenom tisoč in tisoč starih turistov, ki so na tej postaji kdove kolikokrat presedlali na vlak, ki pelje na Reko in v bližino

Pisatelj Franc Magajna pred svojim domom v Vremah pri Divači

Opatije. In ti stari betežnik pripovedujejo mladcem o lepotah severovzhodne istrske riviere, namreč Opatije, Lovrana, Ike ter bližnjih izletnih krajev, ki so tako krasni. Pa jim zraven tega pojasnjujejo, da se od glavnega železniškega »debla« Ljubljana—Trst odcepi stranska »veja« vprav tu, v »Šentpetru na Krasu«, in vodi tja dol proti jugovzhodu v Kvarnerski zaliv, ki ga krasijo Reka, Opatija, Ika itd. Toda danes, ko »priplazajo« ti novi turisti do tega našega odcepa, ne najdejo nikjer imena »Šentpeter na Krasu«, pač pa neko neznano »Pivko«, ki se ji ne upajo brezskrbno predati boječ se, da bi zabodili v neznane kraje. Iz naših idealističnih vrst so se rodili navdušeni »ikonoklasti« in so vrh stare mitološke etikete tega železniškega križišča prilepili novo, modernejše, krajše in zato praktičnejše ime, ki je »Pivka«. Ko bi bili pravičnejši, bi izbrali raje ime »Hrastec«, ker samo tej vasi pripada kraj, kjer stoji to naše nesrečno križišče. S tem bi soglašal tudi tov. dr. R. Savnik in vsi dobro misleči ljudje, ki so blage volje.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Dela na magistrali Ljubljana—Koper naglo napredujejo

CESTA POD ASFALTOM

Cesta med Črnim kalom in Senožečami je ozka in skoraj nič manj gladka od gozdnega kolovoza. Nič kolikokrat sem se peljal po njej in vselej sem opazoval šoferja pri Senožečah, ko je bilo treba zaviti na levo in je bilo asfaltiranega cestišča konec. S tako kislim obrazom vam zavirajo, kot da bi morali čez jarek ali preko reke. Začnejo se pač vsemogoče neprijetnosti — umikanje v jarek in lovenje ravnotežja na tistih kratkih in razoranih odsekih, kjer bo šla nova cesta preko stare. Tega bo pa kmalu konec. Že letos bodo dokončali odsek od Senožeč do Divače in kratkotek del ceste nad Črnim kalom in ju predali prometu. Delajo s polno paro.

Jutri je bilo jasno, toda hladno in delavci si še niso slekli srajc. Nad kamnolomom pri Črnem kalu je bilo živahno. Ropotali so stroji. Velik bager se je s svojo čeljustjo zaganjal v še večji kup kamenja in ga stresal na avtomobil čudne oblike, ki bi mu lahko rekli mehanizirana samokolnica. »Samokolni-

ca« se je odzibala po razgrebenem cestišču in stresala material tja, kjer gradijo majhen nasip. Prišel je drugi avto, ki je bil prav tako oranžne barve in prav tako nenavadne oblike. Kakor bi mignil, je bil napolnjen. Malo višje je hropel buldozer. Šofer je spustil plug, gosenice so se premaknile in zahreščalo je. Kup pred njim je postal malce prevelik. Buldozer je obstal in vzel zalet. Umaknil sem se in preudarjal: bo zvozil ali ne? Zvozil je. Zavihal sem si hlače in šel dalje.

STO LUKENJ NA DAN

Sredi cestišča je stal kompresor, menda se je nekaj pokvaril. Ob njem je slonel mlad fant v zamščenih obleki in z baretko na glavi. Motor je bil odkrit in on ga je zamišljeno gledal. Od časa do časa je s ključem kaj privil, se dotaknil sveče ali kakšne žice. Potem je spet nekaj časa strmel v motor, posmrkal in se domislil nečesa drugega. Motor je vžgal. Tedaj sta začela dva delavca vleči v breg gumijasto cev. Starejši je nesel vrtni stroj in se opotekal, mlajši se je pa na vsakih nekaj korakov ustopil in z vso močjo potegnil za cev, ki se je nekje zatikala. Kompresor je zarežgetal.

»Koliko lukenj zvrtnate na dan?«
»Kakih sto, včasih manj, včasih več, kakor nanese.«

Trije minerji so sedeli zraven izruvanega panja. Na kolenih in poleg sebe so imeli klopčice sive vrvi. V svoje delo so bili tako zaverovani, da med seboj niso govorili. Vžgalno vrstico so rezali na kak meter dolge konce in nanje pritrjevali detonatorje.

Tu je domala vse delo mehanizirano; skoraj simbolična samokolnica je prava redkost. Vendar pa stroji niso vsemogočni, marsikje so neučinkoviti, tam pa je treba pljuniti v roke in zgrabiti za kramp, lopato ali macolo.

Poiskal sem tovariša Belca. Nanj sem naletel v Črnem kalu; stal je pred gostilno in bral časopis. Povabil me je v barako.

ČRNOKALCI NE NOSIJO BREZ VEROKA POKONCI GLAVE

»Zmerom iščete kaj senzacionalnega,« se je nasmehnil. »Pri nas ni pravzaprav nič posebnega, smo v zaključni fazi dela. Morda bi vas zanimalo tisto pri kamnolomu. Cesta je zdrsnila, zaradi plazov, ki je bil spodaj. Plaz smo premestili tako, da smo v flišnato podlago,

oziroma v živo skalo, zvrtili 10 metrov globoke vodnjake. Vse to je več ali manj že končano.«

»Koliko pa recimo stane meter ceste?«

»Kar izračunajte; 5000 metrov ceste stane 200 milijonov dinarjev. To ni veliko... Lahko še napišete, koliko je vas s cesto pridobila. Zgradili smo odvoze za vodo, drenažo... Včasih je bila vas neznan, pa si pogledjte Črnokele danes, kako pokonci vam nosijo glave.«

V Divači sem našel inženirja Brežnika in Nika Kamenariča. Šli smo v njihov »glavni štab.« Ing. Brežnik je razgrnil načrt ceste. Zgoščen razgovor je bil približno takšen:

»Odsek do Divače in nad Črnim kalom delamo s polno paro. Po naši računici bosta še letos končana in ju bomo odprli za promet. Cesta bo široka 7 metrov. Dela smo oddali na licitaciji, to se pravi, katero podjetje bo za manjši denar naredilo isto cesto. Gradnjo sta prevzeli podjetji »Primorje« in »Slovenija—ceste.« Sedaj dela na cesti kakih 700 ljudi.«

»Za koliko bo pa nova cesta krajša od stare?«

»Za kakih 7 kilometrov. Kakor vidite, gre pri nas vse na 7. Tlakovali bomo z asfaltom, to je ceneje od betona in ni v kvaliteti kdove kako velike razlike. Naša asfaltna baza je v Kozini; od tam razvažamo asfalt po vsem cestišču. Zaradi večje gotovosti in večje varnosti bomo tlakovali vzpone in zavoje s hrapavim asfaltom. To novost smo v Jugoslaviji prvi uvedli in menda smo v vsej državi edini, ki delamo po tem sistemu.«

»Bo takšna cesta trpežna?«

V razgovor je posegel Niko Kamenarič.

»Vrhinja plast asfalta je debela 3 cm in bi ustrezala za promet 30 let, na leto se obrabi 1 milimeter tlaka.«

»Boste pozimi tudi delali?«

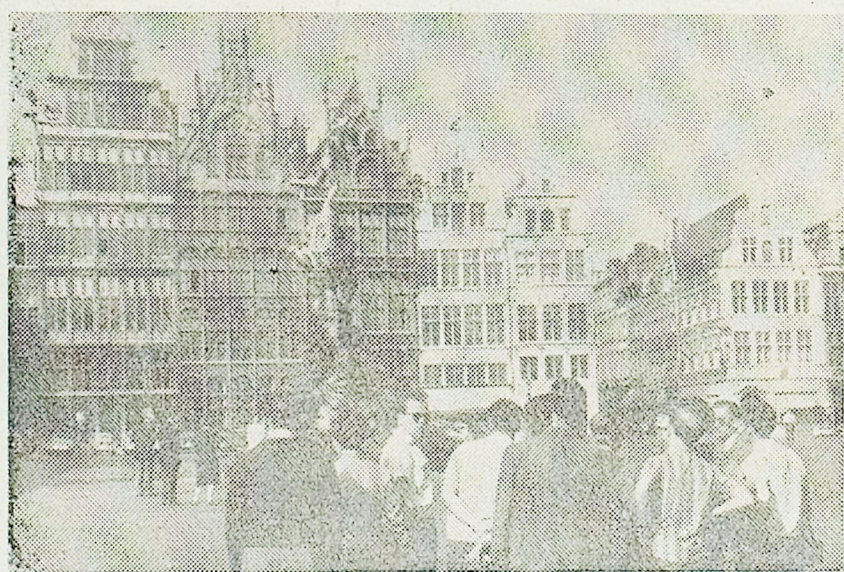
»Zakaj pa ne? Asfaltirali ravno ne bomo, kaj hočete, zima, mrz, zato bomo imeli pa opravka z zemeljskimi deli.«

Navsezadnje sem vstal in vprašal:

»Sem vas zadrževal?«

»Če boste dobro napisali, ne; če bo slabo in neločno, bom pa rekel — zgubljen čas!« Tovariš Brežnik se je nasmehnil in mi segel v roko: »Pozdravljeni!«

Samo Savnik

Antwerpen — glavna belgijska luka. Legenda o nastanku imena tega mesta pripoveduje, da je v času, ko je bilo na kraju sedanjega mesta še mornariško naselje, v njem živeči velikan pobiral od mimovozečih ladij davek pod pritiskom grožnje, da bo sicer kapitanom odrezal roke in jih vrzel v reko. Grožnja so na velikanu uresničili Rimljani. Spomenik na pričujoči sliki je spomin na to legendo, po katere naj bi mesto dobilo ime Antwerpen (odvreči).

Obali reke Schelde, ki teče skozi mesto, sta med seboj povezani z dvema, kilometer dolgima podvodnima predoroma za pešce in avtomobile.

Razprava o izvajanju družbenega plana v Postojni

Zamujeno nadoknaditi

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tovarni mesnih izdelkov v Postojni ugotovljena slaba delovna disciplina, v Jamski restavraciji pa so v času mrve zimske sezone zadrževali preveč delovne sile, vtem ko bi v Jelovici lahko omenili nesmotrno zaposlitev kadra.

Zelo neugodno sliko kaže realizacija plana v obrtništvu, kjer je bil ugotovljen slab odnos do dela, slabo gospodarjenje in neopravičljivi izostanki od dela. Siski storilnosti ponekod doprinesejo tudi trenja v kolektivih.

V združništvu ugotavljamo, da je povečana vloga zadrug pri odkupni poliki uspela dvigniti realizacijo do 57% napram letnemu planu, vendar pa nekateri elementi povzročajo dvom v pravilnost sestavljenih periodičnih obračunov, saj imamo

tudi v tem področju odstopanja navzgor in navzdol.

Taka in enaka odstopanja pri gospodarskih organizacijah so seveda vnesla odstopanja tudi v proračun občine, kar bo imelo za posledico izpad proračunskih dohodkov in s tem v zvezi ne bodo realizirane naloge, ki si jih je občinski LO postavil v proračunu. V preteklih 8 mesecih je občina realizirala le 48,2% predvidenih proračunskih dohodkov, pri čemer še izpad s strani gospodarskih organizacij. Neodvednih obveznosti je 12%. Proračun dohodkov je tedaj izpolnjen v prvih osmih mesecih s 60%.

Posamič so dohodki realizirani takole:

Proračunski dohodki občine	43,3%
Cestni sklad	97,0%
Investicijski sklad	21,2%
Stanovanjski sklad	85,7%

Realizacija dohodkov investicijskega sklada in proračuna se v prvih 8 mesecih ni razvijala v skladu z dinamiko družbenega plana ter lahko računamo, da je izpada za cca 10 do 12%. Slabo realizacija dohodkov je predvsem pripisati slabemu vplačilu prispevka iz občinske gospodarskih organizacij. Tu di prometni davek privatnikov ne bo realiziran za cca 50%, ker je v planu pomotoma zajet prometni davek na promet s hlodovino, ki spada v zvezni proračun, verjetno pa tudi ne bo dosežen plač dohodkov, predviden kot dopolnilna dohodnina na dohodek iz gozdarstva. Občinska doklada zasebnim obrtnikom ni realizirana, ker je razpis v zakasnitvi. Od dohodkov uradov in ustanov beležimo znaten izpad radi neodvedenih obveznosti, dohodki od najemnine v zakup danih zemljišč last SLP pa bodo realizirani šele v jeseni. Ostali dohodki občine po proračunu pa so na realni višini in v sorazmerju s planom doseženi. Izpad dohodkov investicijskega sklada, ki je dosedaj dosežen le z 21,2% napram letnemu planu je v vsem pripisati nepravilno poslovanju planu pri podjetju LIV, ker sloni cca 40% celotnega investicijskega sklada na obveznostih omenjenega podjetja. Ta sklad bo predvidoma dosežen le s 65% napram planu. Pri ostalih skladih ne obstojajo problemi v smislu uspeha napram postavljenim planom, utegnejo pa biti prekoračeni, če bo upravnih teh skladov uspelo izterjati zaostale obveznosti v celoti in čimprej.

Zlata poroka

Te dni slavita pri Sv. Ivanu v Trstu zlato poroko Francka in Anton Skamperle, ki sta po rodu iz Senožeč. Anton Skamperle je delal sprva v pivovarni Adria v Senožečah, potem se je pa preselil v Trst, kjer uživa po petdesetih letih trdega dela, svoj zaslužni pokoj.

Anton Skamperle je zavezan in napreden Slovenec, bil je član prosvetnega društva pri Sv. Ivanu, po vojni pa član prosvetnega društva

»Skamperle«. Skupaj s svojo življenjsko družico sta vzgojila pet otrok. Voščilom sorodnikov, znancev in prijateljev pridružujejo svoje tudi Senožečani ter uprava in uredništvo »Slovenskega Jadrana«, ki ga slavljence vedno rada prebirata.

Iz pustolovskih nagibov ali kaj?

Nepremišljena in nevarna pota

V noči od torka na sredo (med 18. in 19. t. m.) sta hotela dva mladeniča ilegalno prekorati državno mejo pri Kozini. Bila sta to 22-letni Edvard Martek, uslužbenec DOZ, in pa 25-letni mehanik Branko Kais, oba iz Zagreba. Zasačili pa so ju že blizu meje naši graničarji, in ker se na poziv in na opozorilne strele nista hotela ustaviti, so ju vojaki obstrelili. Dobila sta vsak nekaj ran od izstrelkov brzostrelnega orožja. Bila sta takoj prepepljena v izolsko bolnišnico, kjer so jima rešili življenje, ker so bile poškodbe dokaj nevarne.

Zdaj sta izven nevarnosti, vendar pa se jima bodo posledice poznale vse življenje. Sam primer pa nas nekaj uči oziroma vsebuje kar več nauk: prvič ne velja misliti, da je meja ponoči sprehajališče ali tekaška proga za zaprekami, drugič naši vestni varuhi meje niso tam zato, da bi morda še svetili beguncem, da bi šli čim laže čez mejo, ko pa so bili prav v zadnjem času med pustolovci in drugimi podobnimi begunci tudi nekateri kriminalci, med njimi celo neki morilec iz Reke, tretjič pa ta primer in mnogi drugi kažejo, da tako starši, kot delodajalci in množične organizacije premalo živijo s takimi mladimi ljudmi, jih ne razumejo in tudi ne odvrčajo od podobnih neumnosti, ko vendar lahko mladi ljudje brez posebnih težav dobijo redni potni list, če že hočejo po vsej sili okušati tuji kruh. Kako je s tem, pa se lahko prav kmalu prepričajo v kakšnem begunskem taborišču in bodo lahko srečni, če bodo toliko slabe telesne kondicije,

da jih bodo tuji delodajalci zavrnil in se bodo vrnili domov.

Ne moremo terjati od vsakega človeka, tudi našega ne, da bi razumel našo stvarnost in naše napore za doseg boljših življenjskih pogojev, vendar pa kaže gornji in podobni primeri občutno pomanjkanje stikov staršev in delodajalcev ter množičnih organizacij z mladimi ljudmi, ki so v svojem hrepenenju po svetu in zaradi napačnih predstav o življenju v tem tujem svetu odločijo za illegalen pobeg čez mejo. Nekaterim ta pobeg uspe, mnogi izmed teh se po prestatnem trpljenju in razočaranju ozdravljajo vseh iluzij vračajo na pošteno delo v domovino. Tako delo, ramo ob rami z drugimi državljani, pa je tudi edini porok za izboljšanje življenja.

TUDI V POSTOJNI RIBIŠKO DRUŠTVO

V nedeljo dopoldne je bil šestanek postojnske ribiške družine. Njegov namen je bil, da pripravi vse potrebno, da bi v Postojni ustanovili ribiško društvo. Zadnje čase je število ribičev precej naraslo, in tako so dani vsi pogoji, da bi lahko osnovali samostojno društvo. Pivka in Podnanašica sta znani po svojih rakah in lov na rake bi bil največji dohodek društva. Bodoče društvo bi moralo tesno sodelovati z vodno skupnostjo, da bi skupno uredili vprašanje odvodnjavanja in skrbeli za ribji zarod.

Na sestanku so govorili tudi o krivolovu, ki je zelo razpasen. Razpravljali so tudi o teritorialnosti revirja, to pa bo še posebej proučeval skorajšnji republiški ribiški plenum, ko bodo razpravljali tudi o ribiških revirjih, ki naj bi se ujemali s teritorialno razdelitvijo občin oziroma okrajev.

KDOR HITRO POMAGA, DVAKRAT POMAGA

Nekateri poklici zahtevajo od človeka veliko požrtvovalnosti in nesebičnosti, razen tega pa še prisebnost in odločnost — oklevanje je lahko usodno. Takšen mora biti predvsem gasilec in to so pred nedavnim dokazali tudi člani PGD iz Dekanov. V zadrugnem domu v Dekanah je bil vskladiščen nitrolak. Zaradi slabe električne napelje in zaradi lahko vnetljivih hlapov je nastala dne 6. t. m. okrog desetih zvečer majhna eksplozija. Neki delavec je to takoj opazil in pritekel v zadrugno gostilno. Tam je bil tovariš Piciga Edvin, član PGD, in je dal z ročno sireno znak za alarm. V 30 sekundah so bili na zbornem mestu Obad Viktor, Piciga Avgust, Piciga Franc, Cupin Aleksander in Brajnik Bruno. Sprijeli so se z ognjem in ga s primitivnimi sredstvi kmalu udušili. Posledice bi bile lahko katastrofalne, vendar pa so škodo kljub temu ocenili na 100.000 dinarjev.

ZAMRLI TEČAJ

Avtomoto društvo v Izoli je letos v januarju organiziralo šoferski tečaj. Obiskovalo ga je 18 slušateljev, ki so za to plačali 3000 din solnine. S poukom je bilo pa konec že v mesecu maju, ker pač predavatelji niso več prihajali na predavanja. Tečajniki se sprašujejo, zakaj odgovorni ljudje ničesar ne ukredujejo, da bi šola spet začela delovati, ali pa naj bi jim v nasprotnem primeru vsaj vrnili denar. Vsi tečajniki bi želeli pouk nadaljevati in dokončati.

AVTO MOTO DRUŠTVO V DIVAČI

V divaški občini so pred nedavnem ustanovili avto-moto društvo, ki šteje že sedaj več kot 120 članov, največ mladincev. S šoferskimi tečaji bi že začeli, vendar pa še nimajo vseh predavateljev. Upajo na pomoč sorodne organizacije iz Koprca. Za sedaj imajo na razpolago le staro motorno kolo, prepričani pa so, da se bodo s pomočjo ObLO domogli tudi do malega tovornega avtomobila.

Iz dela Zveze borcev NOB v Izoli

Člani Zveze borcev v Izoli so na množičnem sestanku, ki je bil pretekli petek v mestnem Sindikalnem domu, razpravljali o prečitih organizacijskih vprašanjih in raznih slabostih, ki se pojavljajo zaradi premajhnega upoštevanja te organizacije predvsem v nekaterih podjetjih.

Zaradi premajhnega števila krajevnih odborov ZB so ukinili mestni odbor, čigar delo je že doslej v glavnem opravljali občinski odbor ZB. Ugotovili so, da ima organizacija pomanjkljivo evidenco članstva, da ni urejene kartoteke in da so uspeli zajeti s članarino le okoli 70% vpisanih. Prav gotovo pa je v podjetjih in drugod še precej članov ZB, ki jih organizacija zaradi slabe evidence ni zajela.

Govorniki so poudarjali, da bi članstvo ZB lahko uspešno pomagalo pri odpravljanju splošnih pomanjkljivosti, posebno delovne discipline in nezanimanja za politično-idejno izobraževanje. Predlagali so, da bi organizirali vsaj mesečne sestanke, na katerih bi obravnavali vse probleme, ki se pojavljajo pred člani na delovnih

mestih. Tako bi se sedanje nezadovoljivo stanje v podjetjih nedvomno izboljšalo. Nekatera podjetja skoraj ne upoštevajo organizacije ZB in delajo zato posebno pri sprejemih v službo oziroma odpustih grobe nepravilnosti, ki imajo čisto škodljive posledice.

Precej upravičene kritike med prebivalstvom občine je povzročilo birokratsko delo odbora Rdečega križa v Izoli, ki je ob zadnjem razdeljevanju pomoči družinam padlih opravil svojo nalogo ne da bi upošteval resnične potrebe sirot, tako da so ravno najpotrebnejši ostali brez podpore. Tako razdeljevanje prav gotovo ne doseže pravega namena in se bo treba v prihodnje izogniti podobnim nepravilnostim.

Pred časom si je organizacija ZB nabavila nov prapor, za katerega pa so le redka podjetja nudila pomoč. Zahvaljujejo pa se kolektivoma tovarni »Arigoni« in »Ampelea«, ki sta prispevala po 10.000 din. Z večjim razumevanjem in pomočjo še drugih kolektivov bo organizacija ZB v Izoli laže izpolnila naloge, ki si jih je zadala.

Ob obletnici ustanovitve prvega partizanskega bataljona na Primorskem

SREČANJE V OZELJANU

Tudi letos so se zbrali preživeli borci prvega primorskega bataljona »Simona Gregorčiča« ob obletnici ustanovitve v prijazni vipavski vasi Ozeljanu, kjer so se pred spomenikom padlim poklonili spominu svojih tovarišev, ki so dali svoja življenja za svobodo. Prisvečanosti je sodelovala tudi domača godba, pionirji osnovne šole pa so recitirali nekaj partizanskih pesmi.

Pred spomenikom je zbrane nagovoril prvi politkomisar in kasnejši komandant bataljona Martin Grejft-Rudi. »Sestajamo se vsako leto na tem kraju,« je dejal, »da se spomnimo tovarišev, ki jih ni več med nami in da ohranimo živ spomin na tiste težke, a velike in slavne dni, naši mladi generaciji pa ponovno predajamo naše izročilo, da bo znala ceniti in braniti svobodo, za katero so njihovi očeti in starejši bratje toliko žrtvovali.«

Po svečanosti pred spomenikom so borci položili vence pred spomenik prvega komandanta bataljona Jožeta Lemuta-Saše in pred spomenik komandirja prve čete Narodnega heroja Mirka Špacapan-Igorja. Oba sta padla že leta 1942, kmalu po ustanovitvi bataljona.

Ob tej priložnosti so se borci sestali tudi s preživeli aktivisti tega kraja. Zlasti je bilo prisrčno srečanje z enim izmed prvih aktivistov — starim Drejetom, ki so ga obiskali na njegovem domu v neposredni bližini kraja, kjer je bil ustanovljen bataljon. V prijateljskem razgovoru z njim in z drugimi terenskimi delavci je kmalu minil dan, zvečer pa je krajevni odbor Zveze borcev priredil zabavo, ki se jo je razen borcev udeležilo veliko število prebivalstva iz Ozeljana in okoliških vasi.

Pogozdovanje s sadnim drevjem

Pred časom smo pisali, da je Okrajna uprava za gozdarstvo v Izoli odstopila Okrajni zadrugi zvezi v Kopru del sklada za pogozdovanje, in sicer 13.200.000 din. Ta sklad je gozdna uprava odstopila z namenom, da bi pogozdili tista področja v obmorskem pasu, ki so prikladna za gojitev raznovrstnega južnega sadja, predvsem oljk, mandljev, marelic, višenj in orehov.

Prejšnjo soboto se je na Okrajni zadrugi zvezi v Kopru sestel odbor za sadjarstvo in vinogradništvo, da bi se podrobno dogovoril o izkoriščanju tega sklada in ga čimprej realiziral. Predvsem so člani odbora ugotovili, da je v Sloveniji edino na Koprskem uspelo napraviti pogodbo z gozdarsko upravo za tako pogozdovanje, kar je zelo pohvalno in naj bi to posnemali tudi drugod.

Sadjarski strokovnjaki Okrajne

RAZPIS ŠTIPENDIJ Komisija za štipendije OLO razpisuje natečaj za naslednja mesta:

- Prirodoslovno matem. filozofska fakulteta za študij filozofije 2.
- Višja gospodinjstva šola v Grobljah 1.
- Akademija za igralsko umetnost 2.
- Šola za socialne delavce 3.
- Višja pedagoška šola za študij slovenščine in angleščine 1.

Koper, dne 19. septembra 1956

zadrugne zveze so predložili podrobne načrte za področja, ki so najbolj prikladna za posaditev posameznih vrst sadja. Iz tega sklada bodo posadili na Debelem rtiču 15 ha mešanega nasada oljk in breskev, v Izoli 20 ha mandljev, v Brezovici pri Gradini 3 ha orehov in višenj, v Dekanah nad 9 ha mandljev. Razen tega bodo iz omenjenega sklada nabavili 285.000 oljčnih divjakov, ki jih bodo posadili v drevesnicah v Ankaranu in v Sečovljah. Program dela so podrobno proučili in sklenili, da bodo s pripravljalnimi deli na Debelem rtiču začeli že ta teden, prav tako v Dekanah, okrog 1. oktobra pa še v Izoli in v Brezovici.

Da bi bolje razumeli, kako velikega gospodarskega pomena je pogozdovanje s sadnim drevjem, naj navedemo, da je bil n. pr. v Brezovici na 3 ha doslej povprečen bruto dohodek 25.000 din, ko bo pa sadje rodilo, bo dohodek znašal okrog 100.000 din letno. V 60. letih bo znašal dohodek 12 milijonov din oziroma petkrat več kakor znaša dohodek sedaj. V Dekanah površina, ki bo zasajena z mandlji, ni doslej prinašala nobenih koristi; ko bodo pa mandlji dajali plod, bo pridelek na 1 ha prinesel 168.000 din dobička.

Pogozdovanje s sadnim drevjem se bo nadaljevalo tudi prihodnje leto in to ne samo v obmorskem pasu, temveč tudi na Krasu in v drugih predelih. Od tega bo naše gospodarstvo imelo veliko koristi in se bo narodni dohodek, kakor smo prej navedli primer Dekanov in Brezovice znatno zvišal. ru

SEČOVJE: 22. septembra ameriški film SINHA MOCA, 27. septembra italijanski film MILIJONARSKI NEAPELJ.

POSTOJNA: 21. in 22. septembra ameriški barvni film ŠKANDAL V SKURIJU, 25. in 26. septembra ameriški barvni film MIRNI ČLOVEK.

Tisoči astronomov te dni opazujejo Mars in skušajo najti odgovor na vrsto vprašanj v zvezi s tem našim sosedom. Predvsem jih seveda zanima, če so na Marsu kakršnakoli živa bitja. Na svoji poti se je Mars zdaj najbolj približal Zemlji in je oddaljen od nas le 56 milijonov km, kar je posebno ugodno za opazovanje. V ta položaj pride enkrat vsakih petnajst let, medtem ko je njegova največja oddaljenost 400 milijonov kilometrov.

To je neke vrste statistična slika o dveh cowbojih in vsej njuni garderobi. Seveda pa to nista običajna »kravarja«, marveč cowboja, ki kazeta svojo obleko in svoje umetnije kinoobiskovalcem.

UČINKOVIT UKREP

Mehika je zaostala dežela in ima veliko število nepismenih. Primanjkuje ji šol in učiteljskih moči. Vlada se bori proti temu, kakor ve in more. Pred kratkim je sprejela zakon, ki določa, da mora vsak pismen mehiški državljan naučiti vsaj enega analfabeta pisati in brati. Za tiste, ki bi se skušali izmakniti, je predvidena stroga kazen.

Najvišje zgradbe na svetu

Eifflov stolp v Parizu je bil dolgo časa najvišja zgradba na svetu. Zgradili so ga pred dobrimi petdesetimi leti in več kot četrto stoletja je sam vladal v višavah. Načrt pa so nastajale druga za drugo njemu enake in višje zgradbe. Rekord višine je prešel ocean, ko so v New Yorku zgradili slovit nebotalnik Empire State Building, ki se dviga 448 metrov visoko. Nasproti njemu je tudi 300 metrov visoki Eifflov stolp že pritikavec.

Toda sodobna tehnika se ni ustavila pri tem. S televizijo je prišla tudi potreba po čim višjih stolpih za oddajne antene. Tak stolp bodo v kratkem začeli graditi v Sovjetski zvezi za moskovsko televizijsko postajo. Stolp bo visok 500 metrov. Prav na vrhu bodo televizijske oddajne antene, niže pa, na vsakih 90 metrov višine, posebne terase, ki bodo služile turističnim namenom. Zgradba bo torej obenem tudi razgledni stolp, s katerega bo čudovit razgled nad vso Moskvo.

Seveda tudi Američani ne mirujejo. Zgraditi namerava-

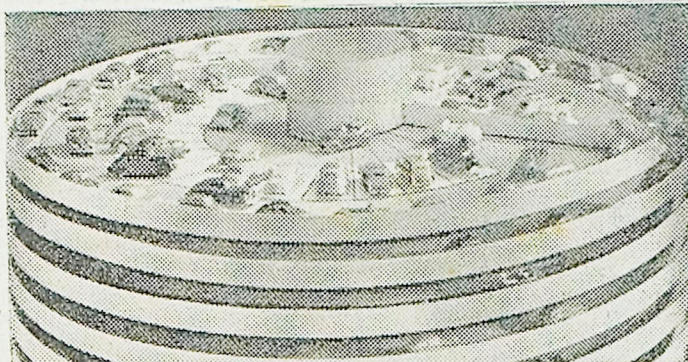
jo podoben stolp, ki naj bi bil visok kar 1600 metrov. Kaže, da imajo že vse pripravljeno in da bodo v kratkem začeli z gradnjo.

KIT V ZOOLOŠKEM VRTU

Kit ni le največji sesalec ampak sploh največja še živeča žival na našem planetu. Razen tega živi v vodi, kar skoraj onemogoča, da bi ga držali v ujetništvu, saj bi bilo to združeno z ogromnimi stroški. Vendar pa se je uprava tokijskega zoološkega vrta odločila, da zgradi velikanski bazen, kjer bo živel 6 kitov. Bazen bo stal četrto milijona dolarjev in bo dokončan prihodnjo pomlad. Računajo, da bo ta posebnost zelo povečala obisk v zoološkem vrtu in da bodo z vstopnino krili vsaj del stroškov, ki jih bodo imeli z gradnjo bazena.

NOV REKORD

Dva američana sta se dvignila z balonom 12.000 m visoko. To sta prva dva človeka, ki sta se podala na tako višino v odprti košari balona. Polet se je srečno končal.

V velikih mestih so avtomobili prava nadloga. Pa ne samo za pešce, mnogo skrbi in preglavic povzročajo tudi svojim lastnikom, ki ne vedo, kam bi z njimi. Prostori za parkiranje so navadno zelo od rok, pa še tam je huda stanovanjska stiska. Prav pogostoma morajo avtomobilisti pustiti svoja vozila več kilometrov daleč od kraja, kamor so namenjeni. Te neprijetnosti nameravajo odstraniti z gradnjem posebnih večnadstropnih garaž, nekakešnih modernih babilonskih stolpov, kjer bo prostora za več sto in celo tisoč vozil.

STRELA - FOTOGRAF

Kako zna biti strela včasih muhasta, je bolj ali manj znano. Zgodilo se je že, da je udarila naravnost v kuhinjo in razmetala iz odprtega predala kuhinjske omare jedilni pribor, dvignila škarje z mize in jih obesila na žebelj zabiti v steno in podobno. Strela »zna« celo fotografirati. To je pokazala, ko je

udarila v nekega človeka in mu kopirala na kožo nekaj dreves in drugih predmetov, ki so bili v bližini. Slike so bile čiste in jasne, kot da bi bile vnetovirane v kožo. Razen tega mu ni prizadejala nobene škode. Primerilo se je tudi, da je udarila v neko cerkev in pustila na oltarnem prtu točno fotokopijo dela strani odprte knjige, ki je ležala na njem.

Podobnih pojavov je bilo že precej. Znani so že več stoletij, vendar jih do danes znanstveniki še ne znajo razložiti.

ELEKTRARNA ZA PLIMO

V Franciji nameravajo zgraditi prvo elektrarno, ki bo izkoriščala plimovanje morja. Postavili jo bodo na ustju reke Rance v Bretaniji, kjer je plima razmeroma velika — od osem do devet metrov. Elektrarna bi mogla obratovati skoraj neprekinjeno; obstala bi samo v tistem trenutku, ko bi bila površina vode na obeh straneh jezua izravnana. Vendar pa bi bila ta elektrarna le neke vrste »poskusni zajček«. Na njej bi delali strokovnjaki poskuse in si pridobivali izkušnje za gradnjo velikanske elektrarne pri Mont Saint Michin, katere proizvodnja bi bila po vseh proračunih sodeč blizu milijarde kWh.

KOLIKO TEHTA OBLAK

Ce gledamo oblake, ki lahko plovejo po modrem nebu, si pač komaj lahko predstavljamo, da bi imeli kako težo. Ze nič kaj posebno velik oblak — 300 m dolg, 200 m širok in 20 m visok, namreč tehtaja okroglih 1500 ton. Ce bi hoteli prepeljati vso vodo, ki jo oblak vsebuje v obliki hlapov, bi potrebovali vlak s 150 desetlonskimi vagoni. Veliki oblaki, ki so dolgi po nekaj kilometrov in več sto metrov široki, pa tehtajo tudi 20 tisoč ton in več. Po vsem tem pač ni čudno, da povzroči oblak, če se utrga, strahovito razdejanje.

ELEKTRONSKI SKLADISCNIK

V ameriških oboroženih silah so uvedli poseben elektronski aparat, ki opravlja službo skladiščnika. Stroj vodi pregled nad vsemi rezervnimi deli orožja in drugih tehničnih sredstev, ki jih uporablja vojska. V nekaj sekundah »pove«, če je del, ki ga iščejo, v skladišču. V primeru pa, da teh delov ni na zalogi, se stroj avtomatično poveže s svojim »nadrejenim« strojem v glavnem skladišču. Ta nato poskrbi, da zahtevane dele takoj odpošljejo tja, kjer jih potrebujejo.

V okviru prizadevanj za izboljšanje življenjskega standarda zavzema v Sovjetski zvezi vidno mesto tudi mehanizacija gospodinjstva. Zlasti je sovjetska lahka industrija zadnje čase povečala proizvodnjo strojev in naprav, ki bodo olajšali delo gospodinjstvom. Na sliki: sovjetske gospodinje si ogledujejo nove gospodinjske stroje.

RIBJI DEŽ

Nedavno so v nekem španskem obalnem mestu začele deževati ribe. Prebivalci so jih pobirali kar po cestah in ulicah. Nabrali so jih nad tri tone. Podobni primeri niso pogosti, vendar se ni to zgodilo prvič. Takšen dež je posledica »morskih hlač«, zračnega vrtnice, ki zajame na odprtem morju veliko količino vode

in vse kar je v njej. Vrtinec dvigne vodo več sto metrov visoko in jo včasih занese nad kopno, kjer se zlije prava ploha, pomešana z ribami in drugimi morskimi prebivalci.

Hoče, da jo rešiš ti!

POSTELJA

Ta nočni rekvizit so razmeroma malo izpopolnjevali. Zdaj so pa na Holandskem sestavili posteljo, ki je precej drugačna od običajnih. Z njo nameravajo opremiti ladje. Novost je iznajdba je v tem, da ostane vedno v vodoravni legi, tudi tedaj, kadar se ladja ziblje. Izumitelji upajo, da bodo s tem obvarovali potnike pred morskimi boleznijo.

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

POSLOVENIL RADO BORDON

»Ca va bien?»

Dvignili so me in me odnesli v previjališče. V sobi so operirali na vseh mizah. Mali major nas je jezno pogledal. Spoznal me je in mi je pomahal s kleščami.

»Dal sem ga prinesiti noter,« je rekel dolgi Anglež po italijansko. »Je edini sin ameriškega poslanika. Lahko čaka tu, dokler ga kateri izmed vas ne bo mogel vzeti v roke. Potem ga bom odpeljal s prvim transportom.« Sklonil se je nadme. »Grem k adjutantu, da mi napravi za vas napotnico. Tako bo šlo dosti hitreje.« Sklonil se je, da je lahko stopil skozi vrata, in izginil.

Major je razstavil kirurške klešče in jih spustil v posodo. S pogledom sem spremljal gibe njegovih rok. Zdaj je obvezoval. Potem so bolničarji odnesli moža z mize.

»Jaz bom vzel ameriškega tenenteja,« je rekel eden izmed kapetanov.

Dvignili so me na mizo. Bila je trda in spolzka. Bilo je čutili mnogo močnih vonjav, kemičnih vonjav in sladki vonj krvi. Slekli so mi hlače in kapetan-zdravnik je, medtem ko je delal, začel narekovati naredniku:

»Večkratne površinske rane na levem in na desnem bedru, na levem in desnem kolenu in na desnem stopalu. Globoke rane na desnem kolenu in stopalu. Poškodbe na

glavi (Pritisnil je: »Boli?« — »Pri Kristusu, seveda!«) z verjetno frakturo lobanje. Ranjen med opravljanjem dolžnosti.«

»To zadnje je treba navesti zato, da ne pridete pred vojno sodišče, češ da ste se sami ranili,« je rekel. »Želite požirek konjaka? Kako pa ste pravzaprav padli v to peč? Kaj ste pravzaprav hoteli? Napraviti samomor?« — »Dajte mi antitetanus, prosim, in označite obe nogi s križem. Hvala.« — »To bom nekoliko očistil in izmil, potem pa bom stavl obvezo. Vaša kri krasno koagulira.«

Narednik je dvignil glavo in vprašal:

»Kako so bile rane dobljene?»

»Kaj vas je zadelo?« je vprašal kapetan.

»Granata iz teškega možnarja,« sem odgovoril z zaprtimi očmi.

Kapetan je počel na meni nekaj, kar me je hudo bolelo, in ko je prerezal tkivo, je rekel:

»Ste sigurni?»

Jaz — sem poskušal mirno ležati in sem čutil, kako se mi želodec dviga, medtem ko so mi rezali meso. Odgovoril sem:

»Tako se mi zdi.«

Kapetan (ki se je zanimal za nekaj, kar je bil odkril) je rekel:

»Kosci granate iz sovražnikovega možnarja. Če hočete, lahko pregledam enega izmed njih, toda po mojem to ni potrebno. Namazal vam bom rano in — ali vas peče? Prav, to ni še nič v primeri s tem, kar bo. Bolečine se še niso začele. Dajte mu šilce žganja! Udarce zdržite bolečino, Sicer pa je vse v redu in se vam ni treba vznemirjati, razen če ne nastopi infekcija, kar se pa le redko zgodi. Kako je kaj z glavo?»

»Ne prav dobro,« sem odvrnil.

»Tedaj je bolje, da ne pijete preveč žganja. Če imate frakturo, je treba preprečiti vnetje. Kakšne občutke imate ob tem?»

Vsaga me je obilil znoj.

»Jezus Kristus!« sem vzkliznil.

»Zdi se mi, da imate vendarle frakturo. Zdaj vas bom obvezal in nikar ne premikajte glave!« Medtem ko me je

obvezoval, so se mu roke hitro gibale in obveza je postajala trdna in sigurna. »Zdaj je v redu. Mnogo sreče in Vive la France!«

»Američan je,« je rekel drugi kapetan.

»Mislim sem, da ste rekli, da je Francoz. Govori francoski,« je rekel kapetan. »Poznal sem ga že prej. Vselej sem mislil, da je Francoz.« Izpraznil je pol kozarca konjaka. »Zdaj prinesite kaj resnega! Priskrbite tudi več antitetanusa.«

Kapetan mi je pomahal z roko. Dvignili so me in, ko smo odhajali, me je šotorsko krilo pri vходу udarilo po licu.

Zunaj je sanitetni narednik pokleknil poleg mene. »Ime?« je tiho vprašal. »Priimek? Krstno ime? Čin? Kje ste rojeni? Kateri rod? Katera enota?« in tako dalje. »Zal mi je zastran vaše glave, tenente. Upam, da se bolje počutite. Zdaj vas bom odpremil z angleško ambulanco.«

»Kar dobro mi je,« sem dejal. »Prav lepa hvala!«

Bolečina, o kateri je bil govoril major, se je začela in vse, kar se je dogajalo, me ni prav nič zanimalo in se me ni tikalo. Čez nekaj časa je prispel angleški bolniški voz; položili so me na nosilnico, jo dvignili do višine voza in jo nato potisnili noter. Zraven je bila še ena nosilnica in na njej je ležal človek, ki sem lahko videl samo njegov nos, rumen kot vosek in štrleč iz obveze. Težko je dihal. Nosilnici sta viseli v zraku in sta bili pritrjeni z jermenjem.

Visoki angleški šofer je pristopil in pogledal noter.

»Vozil bom zelo počasi,« je rekel. »Upam, da se boste dobro počutili.«

Zaznal sem, kako se je motor vžgal, začutil, kako se je šofer povzpел na sedež spredaj, začutil, kako je odvrli zavore in kako so se kolesa premaknila. Potem smo se odpeljali. Ležal sem nepremično in se prepustil bolečini.

Medtem ko se je bolniški voz vzpenjal po cesti, je le počasi rinil dalje; včasih smo se ustavili, včasih je v ovinku zapeljal nazaj, naposled pa smo se začeli naglo vzpenjati navkreber. Čutil sem, da nekaj kaplja. Najprej je kapljalo počasi in v rednih presledkih, nato pa je začelo teči v curku. Poklical sem šoferja. Ustavil je avtomobil in pogledal skozi odprtino za sedežem.

»Ca va.«

* »Gre dobro?« — »Ze gre.« (franc.) — op. prev.